

Barkóczy Ferencet köszöntő versek, beszédek, színjátékok az
Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár és az Országos Széchényi
Könyvtár gyűjteményében

Jelige: Phyllis

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Barkóczy Ferenc pályája: az egri kanonoktól az érsekig.....	4
3. Hatalmi reprezentáció: fényes bevonulások és reprezentatív épületek.....	6
4. Barkóczy, mint egri püspök reprezentációja.....	7
5. Az esztergomi érsek reprezentációja	
5.1. Az egriek köszöntik és búcsúztatják új érseküket.....	12
5.2. Barkóczy köszöntése országszerte (1761).....	17
5.3. Barkóczy érsek köszöntése különböző ünnepi alkalmakon.....	25
6. Az érsek utolsó reprezentációja: a temetési szertartás.....	35
Bibliográfia.....	39
Melléklet	

1. Bevezetés

Dolgozatomban Barkóczy Ferenc egri püspök, majd esztergomi érsek reprezentációjának kellékei közül az irodalmi alkotásokat, az ünnepi köszöntő verseket, beszédeket, színjátékokat mutatom be. Egri püspökségének évétől, 1745-től kezdve egészen haláláig, 1765-ig igen sok művet címeztek neki, amelyek különböző ünnepi alkalmakkor, beiktatási ünnepségeken, körútjai és az oktatási intézményekben tett látogatásai alkalmával hangzottak el. A Barkóczyval foglalkozó szakirodalom már közölt ezek közül néhányat, Bitskey István is számos szerzőt felsorolt az egri évekből, aki költeményt vagy egyéb művet – köszöntőket, búcsúztatót – írtak a püspökhöz.¹ Azonban a szakirodalom az alkalmi költemények, beszédek számbavételével és bemutatásával még adós maradt. Csak azok az alkotások váltak ismertté az utókor számára, amelyeknek szerzője már egyéb munkájával elismerésre tett szert. Az alkalmi jelleg lehetett az oka annak, hogy ezek a művek kiszorultak az irodalom fogalmköréből. A 18. századra az alkalmi verselés divattá vált, a közélet vagy a magánélet eseményeinek elmaradhatatlan része lett. Mint pénzkereseti lehetőség nem csak a világi főurak udvaraiban volt jelen, hanem az egyházi méltóságok reprezentációjához is hozzátartozott.

A dolgozathoz mellékelt katalógusban Barkóczy Ferenc reprezentációs irodalmát, – orációkat, köszöntő verseket, előadásokat, színjátékokat – gyűjtöttem össze a Petrik-bibliográfiából² és az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár és Érseki Levéltár azonos vonatkozású anyagából. A katalógusban kronologikus sorrendben rendeztem a műveket, az évszámokon belül az egy-egy alkalomra írott alkotásokat helyeztem külön csoportba. A katalógusban jól megfigyelhető, Barkóczy címeinek növekedésével arányosan növekszik a hozzá intézett beszédek, költemények, színjátékok száma, mivel egyre több volt az alkalom, hogy nevének címezve különböző műfajokban jeleskedjenek hívei. A püspöki és érseki rang közötti lépcsőfokot is jól példázza a hozzá intézett versek számának látványos növekedése, melyeket érseki beiktatásának évében címeztek hozzá. Az alkalmi művek szerzői között jelen vannak egyházi és világi emberek is, mivel Barkóczy, amellet, hogy világi foglalkozású és

¹ BITSKEY István, *Püspökök, írók, könyvtárak – Egri főpapok irodalmi mecénatúrája a barokk korban*, Eger, Heves Múzeumi Szervezet, 1997, 51–88.; Uő, *Ferenc, az irodalmi mecénás = Irodalom és felvilágosodás – Tanulmányok*, szerk. SZAUDER József, TARNAI Andor, Bp., Akadémiai Kiadó, 1974, 333–365.

² PETRIK Géza, *Magyarország bibliographiája, 1712–1860*, I–IV, Bp., 1882–1892; V–VIII. kötet: 1712–1800 közt megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok, közread. az OSZK, Bp., 1971–1991. (V. és VII. kötet: *Pótlások*; VI. kötet: *Nyomda- és kiadástörténeti mutató*; VIII. kötet: *Függelék, Hazai 18. századi színlapok, gyászjelentések és szentképek bibliográfiája, Nyomda- és kiadástörténeti mutató*).

rangú írókat, művészeket is támogatott, hivatalosan is ellátott világi feladatokat: a püspöki beiktatás után főispáni kinevezést is kapott.

A Főszékesegyházi Könyvtárban levő Kolligátumgyűjteményben találhatók meg összegyűjtve a Barkóczynek ajánlott művek kisnyomtatványok és kéziratok formájában. A Pertik-bibliográfiában található adatok közül azokat ellenőriztem, amelyeket az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteménye őriz, a fennmaradt, különböző könyvtárakban és levéltárakban található Barkóczy-anyag további kutatási feladat. A művek összegyűjtése és ellenőrzése közben számos esetben szembesültem azzal a problémával, hogy példány már nincs belőle, vagy annak ellenére, hogy a Petrik-bibliográfia jelzi, nem található az adott helyen.

A dolgozatban nincs lehetőség arra, hogy mindegyik, a mellékelt katalógusban megtalálható és fellelt művet bemutassam, így azoknak az alkalmi műveknek a részletesebb bemutatására szorítkozom, amelyek valamilyen oknál fogva – a szerzőt, vagy tartalmi illetve külső formát tekintve – különösen fontosak voltak a püspök, majd az érsek reprezentációjának szempontjából, és a szakirodalom sem mutatta be őket részletesen. A művek bemutatásával párhuzamosan rekonstruálom azokat az ünnepi alkalmakat, és – amennyiben lehetséges – azoknak részvevőit, amelyeken ezek a művek elhangzottak.

A dolgozatban a mellékelt katalógus alapján – időrendben, ezen belül az ünnepi alkalmak szerint – követem végig Barkóczy reprezentációját püspöki beiktatásától egészen haláláig.

2. Barkóczy Ferenc pályája: az egri kanonoktól az érsekig

Barkóczy Ferencet az irodalomtörténet már sokféle jelzővel illette. Egyházkormányzati szerepét, művészetpártolását a vele foglalkozó kutatás egyértelműen kiemelte, azonban bemutatták mint elnyomó földesurat, és az egyházmegye pénzét szóró, saját pompakedvelését előtérbe helyező püspököt is.³ Ez alapján elmondható, hogy Barkóczy kettős megítélés alá esett a korban: az egyik oldal a nagyvonalú, a művészeteket pártoló, széles műveltségű püspököt, majd érseket méltatta, aki fényes kísérettel hajtatott ki olasz mintára épült nyaralójába, ugyanakkor az egri polgárok nem egyszer sérelmezték a püspök túlzott

³ *Heves megye műemlékei* I, szerk.: DERCSÉNYI Dezső, VOIT Pál, Bp., Akadémiai Kiadó, 1978, 143–160.; Barkóczy Ferenc életéről: MESZLÉNYI Antal, *A magyar hercegprímások arcképcsarnoka, 1707–1945*, Bp., Szent István Társulat, 1970, 99–121.; DÓKA Klára, *Barkóczy Ferenc = Esztergomi érsekek 1001-2003*, szerk. BEKE Margit, Bp., Szent István Társulat, 341–347.; ENTZ Géza, *Barkóczy Ferenc gr., a magyar barokk kor nagy mecénása*, Történetírás, Bp., 1939, 164–185.

pompaszeretetét, valamint azt, hogy egri mesterek helyett külföldieknek ad megbízást és mindezt a város adójából teszi.

Egyházi pályafutásának felfelé ívelése és a közben elért eredményei tették lehetővé, hogy ekkora hatással legyen kora közvéleményére és reprezentációja ekkora csodálatot, vagy éppen botránkozást keltsen. Főnemesi családban született, alsóbb iskoláit Kassán végezte, majd bölcséletet Nagyszombatban tanult. III. Károly már ezekben az években, 1729-ben az iváncai prépost címet adományozta neki. Teológiai tanulmányait a korban méltán elismert római Collegium Germanicum Hungaricumban végezte. A későbbi évekre tekintve római művészete és szellemi légköre meghatározta Barkóczy ízlésvilágát. Már a jezsuita iskolákban kötelező volt az építészet tantárgy, a római stúdiumok pedig még jobban elmélyítették a barokk pompáját kedvelő ízlésvilágát. Püspökként, majd érsekként, mint megrendelő, bizonyos mértékig saját ízlését is érvényesítette az általa foglalkoztatott művészek munkáiban.

Tehetségét és rátermettségét bizonyítja, hogy tanulmányai befejezése után az egyházi pályán töretlenül lépett előre: 1733-ban, 23 éves korában Erdődy egri püspök kanonokjává, 1740-ben szepesi préposttá, 1741-ben titkos tanácsossá nevezték ki. 1743-tól a hétszemélyes tábla bírójának feladatait is ellátta, majd 1745 májusában nevezték ki egri püspöknek, még ez év júliusában Heves-és Külső-Szolnok vármegyék főispáni székébe is beiktatták. Egyházmegyéjében 16 év alatt igen sok új templomot emeltetett, a város épületeit felújította, gondoskodott a kórház továbbfejlesztéséről, átalakította az egri papképzést, betelepítette a nazarénus rendet és kolostort emeltetett számukra. A kultúra széles körű terjesztését segítve könyvnyomda berendezését kezdeményezte, a papneveldét egyetemmé akarta fejleszteni. Püspökként és főispánként személyében összefonódott a világi és az egyházi hatalom, földesúrként és egyházi méltóságként nagy jövedelmeket kezelt. Egy róla készült festmény ábrázolja a világi és egyházi rangjait: fején a püspöki kalap, de kezében a vármegyeház tervrajza látható, mint a világi, politikai hatalom jelképe.⁴ Ezeket a címeket 1761-ig, esztergomi érsekké való kinevezéséig töltötte be. Érsekként az egrihez hasonló nagy építkezéseket és reformokat tervezett megvalósítani.⁵ Székhelyét Nagyszombatból Esztergomba akarta helyezni, ezt szimbolizálta az is, hogy a korábbi gyakorlattól eltérően az esztergomi Bakóczy-kápolnában szentelték fel. Terveinek megvalósításában 1765-ban bekövetkezett halála akadályozta meg.

⁴ Huszár Ferenc 1768-ban festette az életnagyságú olajfestményt Heves vármegye székháza számára. Ma az egri Dobó István Múzeumban található.

⁵ PROKOPP Gyula, *Barkóczy Ferenc érsek esztergomi építkezése*, Művészettörténeti Értesítő, 1977/3–4, 261–270.

3. Hatalmi reprezentáció: fényes bevonulások és reprezentatív épületek

Az életében betöltött méltóságok és az általa támogatott intézmények, szerzetesrendek, írók és költők vezettek széles körű reprezentációjához, amely mind a kortársak visszaemlékezéseiben, mind kézzel fogható formákban fennmaradt. A dolgozatban Barkóczy reprezentációjának termékei közül az irodalmi alkotásokat vizsgálom, azonban a fogalom teljessé tételéhez a reprezentáció egyéb formáit is szükséges megemlíteni.

A hatalmi reprezentáció egyik formája a díszes kísérekben, bevonulásokban nyilvánul meg, amelyekről leírások maradtak fenn. Ilyen az új püspök, vagy érsek bevonulása székhelyére, amely az egyházi méltóságok első reprezentációja volt. A reneszánsz triumfus barokk változatának lehet nevezni ezt a bevonulást, amelyben meghatározott sorrendben követték egymást az egyházi méltóságok, világi urak, dámák, zenészek.⁶

Az egyházi év ünnepi alkalmairól, amelyek reprezentációs eseménynek számítottak, csekély számú leírás maradt fenn. Herman József Barkóczy temetési beszédében az érsek példaadásának bemutatásánál leírja az 1764. évi úrnapi körmenetet, amelyben az érsek személyesen is részt vett: „az Úr Napi Processiójárásban ezt a' Magyar-országi Araront az ő Érseki Szentségének öltözetében, és annak számossan öszve-gyűlt Egyházi Fő, 's alaton Rendbéli Fijait az ő ditsőségekben, a' Kenyér szín alatt el-rejtett Mennyei Bárányt, hosszú renddel, égő fáklyákkal, és Énekes Solosmákkal kísérni, és ditsőíteni nagy örömmel nézte, szemlélte, és maga-is utszákrúl utszákra kísérte.”⁷

Azokról az alkalmakról, amikor Barkóczy kihajtatott a városból nyaralójába, vagy egyházmegyéjének városait látogatta meg, többször is megemlékeztek: „Ha a püspök a városból nyaralójába kihajtat, vagy rezidenciájába visszatér, az összes templomok harangjai szólnak, mozsarak durrognak, testőrei előtt kürtösök lovagolnak, egész kísérete szemkápráztató. Egyházlátogatási körútjaira magával viszi díszes sátorait, amelyeket a hintók után sorakozó szekerek szállítottak.”⁸ A kortársak arról is gyakran megemlékeztek, hogy az

⁶ PETNEKI Áron, *Intrada. Az ünnepélyes bevonulás formája és szerepe a közép-kelet európai udvarokban = Magyar reneszánsz udvari kultúra*, szerk. R. VÁRKONYI Ágnes, Bp., Gondolat, 281–290.; Uő., *Pompa episcopalis avagy a püspöki reprezentáció a barokk kori Közép-Európában = Ünnepi tanulmányok Szigeti Jenő 70. születésnapjára*, szerk. Daniel HEINZ, FAZEKAS Csaba, RAJKI Zoltán, Miskolc, Bíbor, 2006, 233–263.

⁷ A nyomtatván lélőhelye: Esztergom, Főszékesegyházi Könyvtár, (a továbbiakban: Et., FK.) Coll. I. 12.41.; Coll.I. 32.1.; Coll. I. 55. a. 1. Hermán József, *Az esztergomi kedves, és nagy fő-papnak hármias ditsérete, melyet méltóságos ... Barkóczi Ferencz, ... halottas pompájának alkalmatosságával a' posonyi Szent Márton templomában 1765-dik esztendőben Kis-Aszszony havának 12-dik napján élő nyelvel hirdetett Hermán József ...*, Győrben 1765, nyomtatott Streibig Gergely János, királyi püspöki és városi privil. könyv-nyomtató által, [32] p.

⁸ *Heves megye...i.m.*, 150.

Egerhez közeli Felsőtárkányban épült Fuorcontrastinak keresztelt nyaralójában gyakran csendült fel a muzsikaszó, amikor a püspök névnapját vagy születésnapját ünnepelte.⁹ Egri püspöksége idejéből csak egyetlen ilyen, a személyes életéhez kötődő alkalomra írt vers maradt fenn, de az érsekként eltöltött évekből több névnap és születésnap köszöntőjét is ismertetni fogom.

A másik típusú, maradandó és akár még ma is kézzel fogható reprezentáció termékei a paloták, nyaralók, virágoskertek, különböző ajándékok, irodalmi alkotások, síremlékek. Ide tartozik Barkóczy már említett felsőtárkányi nyaralója, egri püspöki palotája. Egerben nemcsak az egyház és az oktatás intézményeit reformálta meg és építette újjá, hanem a helyi költők műveinek kiadásával, nyomda berendezésével, egy egri főiskola alapításának gondolatával a világi kultúrát is támogatta.¹⁰ Ezek a tudományokat, könyvkiadást, magyar nyelvű irodalmat célzó rendelkezései tudományos reprezentációját szolgálták. Gazdag könyvtára is műveltségét, jártasságát hivatott bemutatni, ez 1761-ben Egerből Pozsonyba, majd Esztergomba került. Érsekként a nagyszombati, pozsonyi, esztergomi székhelyein számára emelt kényelmes és reprezentatív épületeket használhatta. Érseki kinevezése után a legtöbb időt a pozsonyi primási palotában töltötte, amit felújított a hozzá tartozó kerttel együtt. Érseki reprezentációját szolgálták a neki ajándékozott tárgyak, amelyek közül a jegyzék szerint sok még ma is megtalálható az Esztergomi Főszékesegyházi Kincstárban. Életének és reprezentációjának utolsó állomása a Szent Márton székesegyházban található síremléke.

4. Barkóczy, mint egri püspök reprezentációja

Barkóczy, mint egri püspök reprezentációjának bemutatásakor három csoportba sorolhatók be a hozzá intézett művek: a püspöki beiktatás alkalmára szerzett költemények, az egri püspöksége idején hozzá intézett művek, – ide sorolhatók a kanonokok beszédei, a jezsuita iskolák tanárainak és diákjainak beszédei, színjátékai – amelyek közül sokat körútjai során intéztek Barkóczyhoz. Külön csoportot képeznek azok a beszédek és költemények, amelyek esztergomi érsekké való kinevezését ünneplik és egyben búcsúztatják is az Egert elhagyó Barkóczyt. Mind a költemények, mind az ünnepi beszédek esetében el kell mondani, hogy szerzőik általában művelt emberek voltak, akik jezsuita iskolát végeztek. Ezekben az iskolákban a korban kötelező tantárgy volt a retorika és a poesis, így az alkalmi versek szerzői

⁹ SUGÁR István, *Gróf Barkóczy Ferenc egri püspök Felsőtárkányban épített Fuorcontrasti kastélya s annak 1761. július 17-i átadása*=Művészettörténeti Értesítő, 1996/1–2, 107–121.

¹⁰ BITSKEY, *Püspökök, írók... i. m.*, 51–88.

szabályszerűen elsajátították az antikvitás versformáit és a mitológiai utalásrendszert, amelyből a barokk költészet építkezett. Ez lehet az oka annak, hogy számos versben, amelynek szerzője minden bizonnyal nem hivatásos, csupán alkalmi versszerző, találunk csaknem azonos hasonlatokat és vándormotívumokat, valamint az ünnepi beszédekben is gyakran ugyanazok a fordulatok ismétlődnek. Az alkalmi versek műfajainak skálája nagyon széles volt, a leggyakoribb a verses levél, dicsőítő ének, panegyricus, óda, epigramma, embléma és a gyászvers volt. A műfajokon belül elkülönülnek a különböző alkalmakra írt versek.

Püspöki beiktatására egy káplánja írt hozzá verseket.¹¹ Erre az alkalomra készült versekből jóval kevesebb maradt fenn, mint az érseki kinevezésre írt versek közül.

Püspöksége idején négy alkalommal köszöntötték színjátékkal. Először 1745-ben Eperjesen mint új püspököt ünnepelték,¹² majd 1754-ben az egri jezsuita iskolában támogatását meghálálva mutattak be színdarabot az iskola növendékei Barkóczynek ajánlva. A darab ajánlása: "Constantinus Porphyro-genitus. Jeles játék: Mellyet Szalai Gróff Barkóczy Ferencz urnak ... tiszteletire folytatott Jesus társaságának uj oskoláiba költözött iffiúság: midőn tudományos érdemeit ezen kegyelmes méltóság jeles ajándékokkal méltóztattya vala ama diszszes játékos palotán, mellyet ugyan azon nagy méltóságnak édes nemzetének javára szüntelen igyekező kegyessége adakozása állatot. Egerben, 1754. eszt. Sz. Jakab havának 31. napján."¹³ 1756-ban Podolinban köszöntötték a piarista iskola diákjai egy tragédia színpadra állításával.¹⁴ A kéziratban a Barkóczynek címzett Dedicatio után a szerepek következnek, azonban a játszó személyek neveit nem tüntették fel. A darab argumentumának rövid ismertetése után 10 anagrammát írtak Barkóczy dicséretére, ezeket valószínűleg a színdarab előtt, vagy a felvonások közötti szünetekben olvasták fel. A kézirat címlapja alapján az eseményen részt vett Andreas Moszczinsky a helyi rendek képviselőjében valamint Okolicsány János zempléni alispán.

¹¹ Méltóságos gróff Barkóczy Ferencz úrnak Eger tartománya most resolváltatott püspökének 's praelatussának... Szikszó várossában lévő leg kissebb káplánnjátúl ajánlott üdvezlő csekelly magyar rithmusok. L.: PETRIK, VIII., 331.

¹² STAUD Géza, *A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai* III., Bp., MTA Könyvtára, 1988, 426.

¹³ *Uo.*, 145.

¹⁴ A kézirat lelőhelye: Et., FK, Coll. II. 80. 5., Virtus Amore et Timore fortior sive Alanus tragoedia, [20] p.

A kézirat címlapja

Egerben, 1761-ben a jezsuita érseki iskola évváró ünnepségén bemutatott színjátékot miután Barkóczynak ajánlották, feltehetően ekkor már érseki kinevezésének is szólt az ajánlás.¹⁵ A *Boldizsár király* címmel bemutatott darabot „szentséges Római Birodalom Fejedelmének, Esztergami Érseknek” címezték.¹⁶ Ha több ezekben az években bemutatott darab leírásában nem is maradtak fenn Barkóczyhoz szóló ajánlások, valószínű, hogy a püspök több színdarab bemutatásán jelen volt.

A püspök névnapját minden évben megünnepelelhatték, de az Egerben töltött évekből csak 1752-ből maradt ránk egy kézirat, amelyben patrónusa, Xavéri Szent Ferenc napja alkalmából egy verssel köszönti Kovács Ferenc.¹⁷ A szerző foglalkozására és a keletkezés idejére a vers utolsó versszaka adja meg a pontos adatokat:

"Zöngedező Musam szünnyél szólásodban,
Elég légen már most fönt írott righmussokban,

¹⁵ STAUD, *i. m.*, 152.

¹⁶ *Uo.*, 151–152.

¹⁷ A kézirat lelőhelye: Et., FK., Coll. II. 94. 14., Kovács Ferenc, Prodrömus hymenaeus az az méltóságos ... Barkozi Ferenz úrnak ... mondattatott örvendetes izenet azon nagyságnak ... készített és tett Kovács Ferenz ... [9] p.

Ezer hét száz ötven kettődék írásban,
Iurista Létemben Eger Városában."

Xavéri Szent Ferenc napja december 3., innen tudjuk, hogy Barkóczy decemberben tartotta a névnapját. A strófakezdő betűk az alábbi olvasatot adják: Vivat Groff Barkoczi Ferencz. A 25 strófás költeményt előbeszéd, egy rövid "örvendetes Izenet" és egy elővers előzi meg.

A kézirat első levele

Előbeszédében a szerző leírja, mit fog versében ünnepelni: „Méltságos Szalai Gróf és Pálóc Eörökös Barkóczy Ferencz Úrnak, mint Fő Urunkhoz eő Excellenciajának Istentől engedett Xaverius Szent Ferencz Patronusa napjának tisztességére solenitassarul, élettérül és szerencsésen való megtirissérül, ugyan azon föllebb említett Uri Méltóságnak hoszszu szerencsés, békességes, egészséges, és üdvösséges örvendetes életeért Votumok, avagy bozgo kívánságok sommája alatt mondattott."

Az „Örvendetes Izenet"-ben még egyszer köszönti Barkóczyt, mint verse címzettjét.

Az elővers első versszakából megtudjuk, hogy Kovács Ferenc verse csupán egy volt a Barkóczy ünneplők sorában, több köszöntő is elhangzott már az ő verse előtt:

„Musam jóról elő verssel tusakodván. Már
a több köszöntők álnak csilapodván. A do
lognak vége nálad lévén tudván, szol es
Excellentiadhöz tisztességgel mondván."

Az ünnepség menetét a későbbi versszakok is sejtetik. Barkóczy hívei, tisztelői, pártfogoltjai, – mind világi, mind egyházi emberek – egyenként járultak a püspök elé, versekkel köszöntötték, amelyeket sok esetben énekelve, zeneszóval is előadhattak. A szóbeli köszöntés után, amely a névnapjok jókívánságokat tartalmazta, tárgyi ajándékokkal is kedveskedtek Barkóczynak:

„A jó kívánságok ma itt őszve gülnek
új új köszöntések egben heverülnek.
Én is kiszem lések még hármat csöngetnek
Sok szép köszöntéssel és mással kedveznek.

Röbdöznek s örülnek az egé madarak
Még a nag vadak is ébredvén alusznak.
Várva várván napját sz: Patronusodnak,
Hog üdvözlésére jönnek Excellentiádnak.

Köszöntlek hát én is örvendezző szokkal,
Aldjon megh az Isten minden kívánt jókkal
Friss hoszu étellel, vígságos napokkal,
Miket Istentől kérsz gazdag lég azokkal."

A vers szerzője utalást tesz Barkóczy nyaralójára, a Fuorcontrastira, amelyet ma már csak festmények ábrázolásaiból ismerünk. Az ünnepség ezen része, amelyen Kovács is részt vett, ezek szerint nem a Fuorcontrastiban zajlott, de ott folytatódott:

„Oda föll vár téged nap kelleti Kastély,
Kit nem is régenten földről föl emeltél,
szem, szív ohajtásra elevennyé tettél
Az is kiálts vivat mert, mert az én Uram él."

A következő strófában a szolgák előkészületeit és a püspök bevonulását is leírja:

„Im érkezék az Úr: az szolgák kialtyák,
eddég szárt ajtókat tágosson nittatyák,
mik akadálnak láb alól el rakják,
Patronusod napját eők is nagyon várják."

A további versszakokban a szerző hosszú életet, vígságot, minden földi és égi jót kíván Barkóczynak, majd az utolsó előtti strófában előkerül a patrónus, Xavéri Szent Ferenc neve is, az ő életéhez hasonló, kegyes, szent életet kíván Barkóczynak:

„Csöndes életed légen Ferencnek Párja,
eg mást szerencsének szépen hirül járja
Ferencznek a szévét Xaverinok bírja,
Sok jótéteményét követvén óhajtsa.”

Zárásként az ünnepi alkalomhoz és a költemény mondanivalójához illő idézet áll a Prédikátorok könyvéből:

„Légyen áldott a te forrásad és vigada
a te szerzeted Társaságával. Prov. 5. v. 18.”

Az előbeszédben felvázoltak ellenére, a vers csupán Barkóczyt ünnepli, a patrónus életéről és megteréséről nem emlékezik meg, ezért – ha a szerző valóban eleget tett az előbeszédben leírtaknak – az ünnepségen szólnia kellett Xavéri Szent Ferenc cselekedeteiről is.

Több vers nem maradt fenn, amely az ünnepség keretein belül hangzott el, és esztergomi érsekké való kinevezéséig kevés Barkóczynak címzett verset, beszédet, színjátékot ismerünk. Ezen kevés művek szerzői között található Sárkány Dávid, sárospataki bölcselőtanár, aki a sárospataki kollégium nevében intéz hozzá köszöntést, ahogy az a címlapon a püspök címeinek ajánlása után olvasható:¹⁸ „... dum Administraturam praefati Comitatus Zempleniensis solenni Investitura capesseret, complosus a reverendissimae Excellentissimae illustritatis devotissimo Cliente, Collegii S. Patacensis Helv. Conf. professorum Professore Philosophiae amplius jam quam per quatuor Lustra, uti confractae vires corporis et ingenii permittebant, jam undecimo aetatis Lustro spirante, Davide Sárkány.” A kézirat egy levélből áll, további, a címlapot követő részei elveszhettek.

5. Az esztergomi érsek reprezentációja

5.1. Az egriek köszöntik és búcsúztatják új érseket

Barkóczyt Mária Terézia 1761 május 12-én kinevezi a legmagasabb egyházi ranggal Magyarországon, esztergomi hercegprímás lesz. Ez alkalomból köszöntik, és egyben búcsúztatják őt az egriek, Egerből Esztergomba tartó útja során is több helyen ünneplik költeményekkel. A versek és beszédek legnagyobb része latin nyelvű, de magyar nyelvűek is találhatók közöttük. A szerzők sok esetben – mint ahogy az alkalmi verseknél gyakran

¹⁸ A kézirat lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39. 19/1 Sárkány Davide, Adplavsvs ... Francisco Barkóczy de Szala, perpetvo in Pálótz, & Tavarna ... complosvs a ... Davide Sárkány ... MDCCLVII ad Calend Januar, 1757. [1] p.

előfordul – nincsenek megnevezve. A szerzővel ellátott kéziratok és nyomtatványok között számos egri vonatkozású szerzőt találunk, de elmondható, hogy más városok értelmisége – elsősorban Nagyszombat, Pozsony, Esztergom – is számos köszöntő művet címez az új érsekhez. Sokan az egri időszak alatt váltak Barkóczy tisztelőivé, és alkalmi köszöntő műveikkel egészen haláláig elkísérték.¹⁹ Érseki beiktatására szerzett versekben szinte kivétel nélkül előfordul Eger neve is, mivel Barkóczy egész pályáját, korábbi dicsőségeit méltatják, amelyek szorosan Egerhez kapcsolódnak és az érseki rangra emelték.

A Barkóczyt ünneplő 1761-ben íródott magyar nyelvű versek közül már többet közölt a szakirodalom. Czene Dániel felsőtárnkányi plébános köszöntő versét több más, ismeretlen szerzőjű verssel együtt közölte Hubert Ildikó.²⁰ Feltételezi, hogy a versek az 1761-ben Egerben bemutatott *Boldisár király* című dráma előadása előtt és végeztével hangozhattak el. Jakabfalvy Román, egri minorita szerzetes köszöntő versének szövegét Bitskey István közölte, majd a hozzá tartozó kotta is előkerült.²¹

Egri híveinek búcsúzó versei és beszédei közül a legismertebb Orczy Lőrincé, aki a Barkóczy által támogatott költők közé tartozott, és későbbi pályája során is sokat köszönhetett az érseknek.²² Költeményének címe: *Mátra hegyei között mulatozó nimfáknak éneke, melyet a' nagy méltóságú herczeg Barkóczy Ferencz Magyar-ország primássának esztergami érsek úrnak mint egy búcsúzó képpen szomorodott szível mondának*. A vers szerzőjét illetően megoszlottak a vélemények, mivel Szauder József Fejér Antalt nevezte meg szerzőnek, egy, az MTA Könyvtárában található kézirat alapján. Valójában két, majdnem azonos vers létezik különböző szerzőkkel.²³ Mindez arra enged következtetni, hogy megtörtént, hogy egy-egy alkalomra írt verset más szerző később saját céljaira felhasznált, valamelyest átírt. Ezt a többszörös felhasználást az alkalmi költészet sablonjai, vándormotívumai tették lehetővé.

¹⁹ Pintér József, jezsuita pap és tanár, aki költészetet és ékesszólást tanított Nagyszombatban, Barkóczy életének legfontosabb eseményeit végigkísérte verseivel: első költeményét 1756-ban írta az akkor még egri püspöknek, majd esztergomi érsekké való kinevezésére két költeménye is fennmaradt. Barkóczy halotti búcsúztatói között is szerepel tőle egy beszéd.

²⁰ HUBERT Ildikó, *Barkóczy Ferenchez írt magyar nyelvű versek 1761-ből*, Archivum, Eger, 1998/15, 123–129.

²¹ BITSKEY István, *Barkóczy Ferenc püspököt köszöntő vers 1761-ből*, Archivum, Eger, 1973, 43–44. A kotta közlése: HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, *Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére = Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, szerk.: JANKOVICS József, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007. http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Hubert_Szelestei.pdf

²² Ennek bizonyítéka, hogy több mint 20 évvel Barkóczy halála után, 1787-ben megjelenő verseskötetének (*Költeményes holmi egy nagyságos elmétől*) ajánló versét Barkóczy hamvaihoz címzi. Az ajánló költeményt Révai József írta. Nem Orczy volt az egyetlen, aki halála után is hálával és tisztelettel emlékezett Barkóczyra: Baróti Szabó Dávid 1777-ben megjelent *Barkóczy Ferencz esztergomi érsekhez* című versében így írt: „Dolgaid ember’erőn túl-vannak. Ha Virgyil azokról/ Ön’ maga verset akar mondani, néma leszen./ Mit remegek? Nagy vagy; de kegyes: nagy léted ha meg-fedd:/ Drága kegyességed menteni fogja hibánk.”

²³ L.: H. KAKUCSKA Mária, *Ki írta a „Mátra hegyei között mulatozó Nimfáknak éneké”-t?*, Magyar Könyvszemle, 119/1, 2003, 45–52.

Orczy 104 strófás költeménye Barkóczy esztergomi érsekké való kinevezését ünnepli, megemlékezik erényeiről és jóságáról, valamint mindarról, amit Eger városáért tett.²⁴

„A' Boldog általa Földet nem terjesztett,
Szegénnytől igasság el nem rekesztetett,
Pör patvar általa mesz szélesztetett.
Harag polgárok közt, tűz sem neveltetett."

Orczy azzal folytatja Barkóczy méltatását, hogy felsorolja egy igazi előljáró erényeit: művelt, ügyes a hadakozásban, önfeláldozó, ért a törvénykezéshez. Azonban lehetetlen, hogy valaki hiba nélküli legyen. Barkóczy esetében azonban a jósága minden más hibát felülír:

„Csak kicsin dicsiret, ha kiben az jóság
olly nagy: hogy felől nem mégyen a' romlottság
Nem hivalkodhatik az igaz okosság.
Ac' cselekedetből látszik a' romlatlanság."

Lakik némely testben még-is nagyobb lélek
Több isteni erő munkálódik vélek
Ritkán terem olly kincs, mondani nem félek,
Mint e' Fejedelem, kit en most éneklek."

A vers további részében az egyházmegyéért tett áldozatos munkáját dicséri: összegyűjtötte a híveket, templomokat építtetett, új épületeket emeltetett a városban. A magyar nyelven való írások, könyvek kiadásának támogatását is belefűzi az egyik strófába. Itt valószínűleg Haller László *Telemachus*-ának kiadására gondol, amelyet a szerző halála után Barkóczy kiadatott.²⁵

„Vajki nagyra tarttyák, hogy nyelvünk szeretted
Régi Magyar írást öszve kerestetted
Aztat uj formában, ismét kieresztetted
Nevit a' szerzőnek eliben tétetted."

Barkóczy szerénységével, amellyel képes volt az egyszerű nép közé is „leereszkedni” és elfogadni annak ajándékait, a 72. strófában fordulatot vesz a költemény és a jó „Fejedelem”

²⁴ A költemény részleteinek közléséhez az első, 1761-es kiadást használtam.

²⁵ A püspök érdeklődése a *Telemachus* felé a felvilágosult eszmék irányába való katolikus tájékozódás példája. Haller László Fenelóni Saligniák Ferenc kameraki érsek francia nyelvű művét fordította magyarra, de a kiadás a szerző halála miatt nem valósulhatott meg. Barkóczy felkarolta a kallódó fordítást. Az ajánló levelet, mivel a szerző már nem él, a Kassai Nyomtató Ház címzi az egri püspökhöz. Ebben megismerhetjük a mű történetét, amelyet a szerző és a magzat közötti párhuzammal vezetnek be: *libri funt fueri* - a latin nyelvben is csak egyetlen betű választja el ettől a jelentésétől. Éppen annyit kell szenvedni alkotásával a szerzőnek, mint amennyit egy anyának, amíg világra hozza, majd felneveli gyermekét. Ahogy egy gyermek, úgy a könyv is árvaságra juthat, ha nincs, aki felkarolja. Ilyen árvaságra jutott volna Haller László *Telemachus* című munkája, amit a szerző életében szándékával ellentétes módon nem nyomtattathatott ki. Ezt a hiányt pótolta Barkóczy, egy írói rendelve a mű mellé, aki a sok javítással teli munkát tisztán leírta, egybe szerkesztette, nyomtatásra kész állapotba tette, ahogy a megboldogult is óhajtott volna.

elsíratása következik. A nimfák egy hegyre mennek fel, ahol utoljára emlékeznek szeretett püspökökre, majd így szólnak hozzá:

„Fejedelem! Engedd, itt leheveredgyünk
Mivel Esztergomba miveled nem megyünk
Búnk felejtésre illy éneket kezdgyünk:
El mégy Ferencz, el mégy,
hát mi hová legyünk?”

Az utolsó strófákban Esztergom városát is felszólítja az ünneplése, majd további jókívánságokkal búcsúzik Barkóczytól.

Az új hercegprímás ünneplését és Eger város siralmát állítja a középpontba egy 1761-ben a budai Landerer nyomdában megjelent vers.²⁶ Szerzője névtelen, a címlapon olvasható: NoVVs PrInceps saCerdos SAlEM, seu FranCIsCVs De Szala, PrIMas InsIgnIs RegnI. A vers első részében Eger bánata kerül előtérbe:

„Compatior Mulier lacrimarum desine quetus,
Et dico salsis lumina tergat aquis.
Inquit: Strigonum mihi vulnus pectore fixit,
Strigonium ingeminat, cor mihi corde dolet.
Agria sum infelix, [...]”

Ennek a versnek a szerzője is kiemeli, hogy a Barkóczy támogatta a művészeteket, a múzsa otthonra leltek környezetében:

„Doctus si Musis loca commoda quaerat Apollo,
Pindos, Parnassos, hic Helicon tenet.”

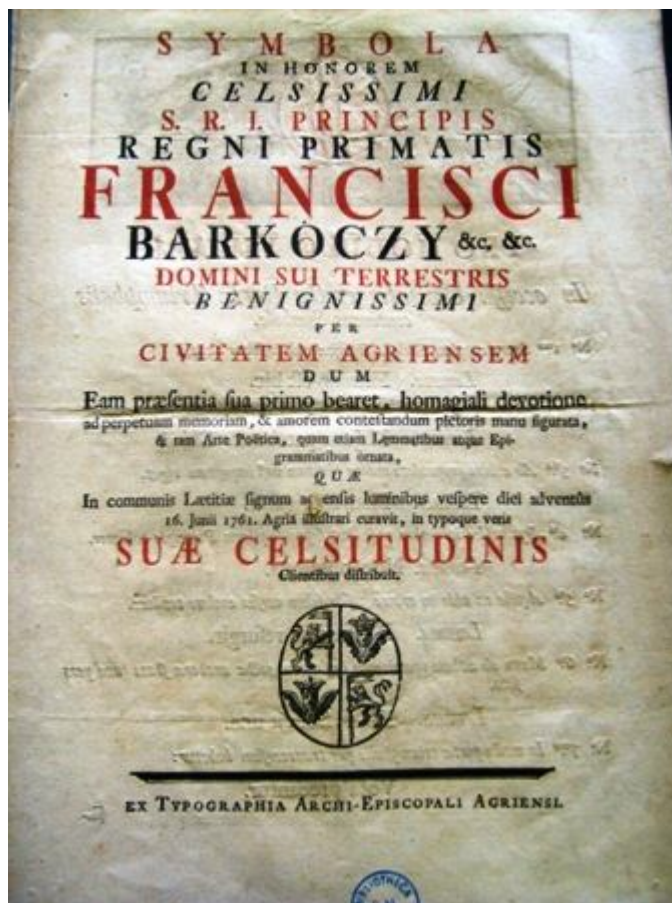
A vers további része Eger siralmai után Barkóczyt ünnepli, amihez a múzsaát hívja segítségül:

„Advenient Musae, Musarum turma sequetur,
Quodque solet studium concumulare decor.
Gaudeo, quod facilis, sorte altus, more benignus,
Hi me ornare potest, assimilare Deae,
Heroum est ager iste ferax, ego praemium dicor,
Ac Athletarum pulchra Corona vocor.

Eger városa nevében köszöntötték egy emblémaverseket tartalmazó nyomtatvánnyal.²⁷ A címlapon jelölt dátum szerint 1761. június 16-án, tehát a királynő kinevezése után, de még a hivatalos felszentelés előtt hangzott el.

²⁶ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 39.7. Novus princeps sacerdos salem, seu Franciscus De Szala, primas insignis regni, , Budae 1761, ex typographæo Leopoldi Francisci Landerer, [4] p.

²⁷ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 12. 59. Symbola in honorem ... Francisci Barkóczy ... per civitatem Agriensem ... 16. Junii 1761. Agria [!Agriæ] illustrari curavit, in typoque veris suæ celsitudinis clientibus distribuit, Agriae 1761, [Bauer] ex typographia Archi-episcopali Agriensi, [4] p.

A nyomtatvány címlapja Barkóczy címerével díszítve

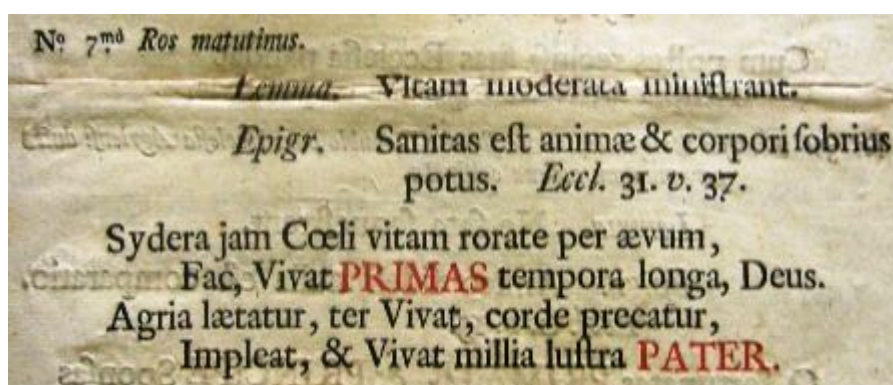
Az emblémás könyvekben található metszeteket itt írásos képleírás helyettesíti. Magyarországon a 18. században született a legtöbb embléma, azonban megfelelő felszereltségű nyomdák és rézmetszők hiánya miatt egyre gyakrabban maradtak ki az ábrázolások.²⁸ A nyomtatványban 7 embléma található, a következő képleírásokkal:

1. Justitia cum bilance.
2. In saxo et arce Ecclesiae Strigoniensis aperta porta.
3. Ecclesia Strigoniensis interfluente Danubio cum Ecclesia Agriensi ducta per annulum catena colligata.
4. Jupiter munera fundens.
5. Caelum pluens.
6. Caelum serenum.
7. Ros matutinus.

²⁸ KNAPP Éva, TÜSKÉS Gábor, *Irodalmi emblematika és emblémarecepció Magyarországon 1564–1796*, Magyar Könyvszemle 111, 1995, 141–163.

A leírások mutatják, hogy a képek Barkóczi érsekké való kinevezésének állomásait mutatták volna be, kezdve a kinevezés helyességétől – „justitia cum balance” – az Esztergomig tartó útig, amely közben továbbra sem felejt el Egert. Majd az új érsekkel lassan kitisztuló eget festi le, amely a korábbi versekben már többször előkerült „saecula laeta” eljövételére emlékeztet.

A képleírást a lemma követi, ami csattanósan megfogalmaz egy gondolatot, amelyet a képleírás jelenített meg és az epigramma majd megmagyaráz. Az epigramma itt minden esetben egy, a Bibliából vett idézet, amelyet az utána következő sorokban Barkóczy életére vonatkoztat, és az új érsek méltatására és ünneplésére használja fel. Példaként a hetedik, az utolsó emblémát mutatom be:

A hetedik embléma

Az embléma képleírása a reggeli harmatot ábrázolja, majd a lemma értelme a szerény életet adja. Az epigramma a Prédikátorok Könyvéből vett idézet, a lemmát fejti ki: az egészség a test és a lélek józanságából fakad. Majd a rövid bibliai idézet értelmét Barkóczyra vonatkoztatja: „örökké harmatozó”, hosszú és milliónyi jókedvben teli életet kíván neki.

5.2. Barkóczy köszöntése országszerte (1761)

Az új érseket 1761. szeptember 21-én szentelte fel hivatalosan és adta át neki az érseki palliumot Migazzi Kristóf Antal az esztergomi Bakócz-kápolnában. Migazzi, aki 20 éven keresztül váci püspök, és 1756-tól bécsi érsek is volt, az alkalomra beszédet intézett Barkóczyhoz és az egybegyűltekhöz, amelyben Barkóczy megválasztásának okait sorolja fel, majd jókívánságait mondja el: „In te omnium ora, vultusque conversa sunt: Status et Ordines exulant, et gratulantur Tibi, sibique, dum ex pulcherrimo, sapientissimoque facto Tuo certum pignus accipiunt, nobilissimam hanc, et celeberrimam quondam Sacri Imperii in hoc Regno

sedem pristinae Luci, splendori, et Glorïae a Te restituendam esse.[...]"²⁹ Közvetlenül a felszentelés előtti napon, szeptember 20-án „nagy szeretettel” egy ódával köszöntötték.³⁰ A címlapon a szerző Barkóczy új címeit sorolja fel: Applausus poeticus festivis honoribus celsissimi ac reverendissimi S. R. I. principis Francisci e comitibus Barkoczi de Szala, perpetui in Palocz et Tavana, dei et Apostolicae sedes gratia ecclesiae metropolitanae Strigoniensis Archi-Episcopi, S. Sedis Apostolicae legati nati, Hungariae Primatis, ejusque summi et secretarii cancellarii, etc. A vers az új érseket, a "legfőbb előljárót" köszönti, és a város lakóit is az ünneplésre szólítja fel. Ahogy más versekben is, itt is a "boldog kor" eljöveteletét reméli Barkóczy érsekségétől:

„Surgite felices populi! Surge excita surge
Urbs nimium dilecta Deo! tua gaudita spectra. [...]
Salve Magne Pater! salve, qui pectora mecum
Suppliciis devota Erebi sub luminis auras
Luce TUA ductare paras, lucroque perenni
Collapsum instaurare decus. Quae laeta recurrunt
Saecula! sic ducebam anima, TE, Maxime PRAESUL [...]"

Esztergomi felszentelése előtt országszerte versekkel, dalokkal köszöntötték, nem csak az egriek. Ez alkalomra íródott művek nagy részén az évszámon kívül a keletkezés helye és ideje nincs megjelölve, így nem tudjuk rekonstruálni, pontosan mikor hangozhattak el. Valószínűleg sokan köszöntötték Egerből Esztergomba tartó útja során és a beiktatási szertartás előtt és után. Az 1761-ből fennmaradt versek és beszédek nagy része nyomdatermék, de néhány kézirat is található közöttük.

Pestre való bevonulásakor a pesti iskolák nevében egy carmennel köszöntötték az új érseket. A vers szerzője nincs megnevezve, valószínűleg az iskola valamelyik tanára lehetett. Barkóczy erényeit méltatja, amelyek az érseki szélig juttatták. A versben hangsúlyozva van egri püspöksége és az Egertől való elszakadás is:

„O Felix tantum quae tanto tempore habebas
Agria Ponteficem! sed ais: divellitur a me,
Tristeque suspiras. Bona verba o Agria! vel te
Pectore fert secum, vel grande hoc culmen honoris
Scandit, ut ex alto plures jactare Favores
In te commodius possit. Conversaque rursum:

²⁹ A nyomtatvány lelőhelye: Coll. I. 12.26; Coll. II. 96. 4., Migazzi, Christoph Anton, Sermo celsissimi, ac reverendissimi domini ... principis archi-episcopi Viennensis Christophori, e comitibus Migazzi ... habitus Strigonii die 21. Sept. MDCCLXI. cvm ... pallivm archi-episcopale imposvit ... Francisco e comitibus Barkoczy ..., Vindobonae 1761, typis Ioannis Thomae Trattner ..., [6] p.

³⁰ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 39.1. Applausus poeticus festis honoribus celsissimi ac reverendissimi ... Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ... dum communi gaudio Strigonii solenniter inauguraretur devotissimo affectu dicatus anno MDCCLXI. 20 Septembris [1761], Budae 1761, [Landerer] ex typographeo Leopoldi Francisci Landerer, [6] p.

Erige Strigonium Caput, inquit, plaudeque, qui te
Fixius inspiciat posthac, rerumque tuarum
Sucessus putet esse tuos, jam proximus instat."³¹

A vers a korabeli barokk költészet jellemvonásaival rendelkezik. A műfaja óda, amelyben szerző többször segítségül hívja a múzsákat – ezen belül Kalliopét nevezi meg – hogy az érsekhez méltó verset tudjon írni.

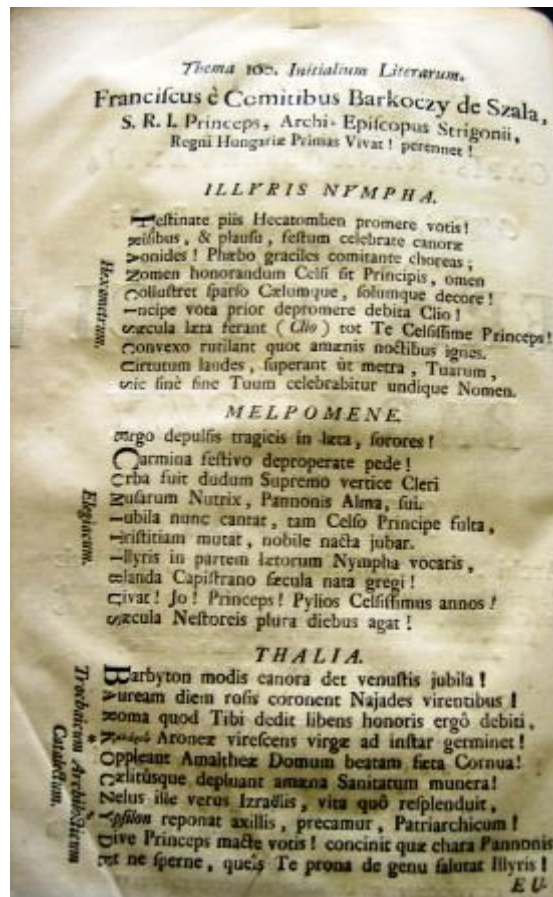
Az alkalmi versek közös jellemvonásaként a hercegprímás éltetésével fejezi be a művet:

„Vive o CELSISSIME PRAESUL
Vive diu Hungaricae decus admirabile Gentis,
Auspiciisque Diis gere partum gloria honorem
Incolumnis, porroque TVIS clarescere perge
Factis, dum meritis patriam, virtutibus orbem,
Laudibus astra, TUI repleas corda omnia amore. [...]"

1761-ben a budai Landerer nyomdában jelent meg egy érseki beiktatására írott vers.³² A címlapon szerepel az „in festo inaugurationis”, tehát az is valószínű, hogy közvetlenül a beiktatás utáni ünnepségek valamelyikén olvasták fel Barkóczynek. A szerző egy magát meg nem nevező obszerváns ferences szerzetes, a címlap első sora – „Hecatombe debita” – pedig azt jelzi, hogy valamiféle ünnepélyes áldozatként, ajándékként szánta a verset a püspöknek. A sorok kezdőbetűje a következő akrosztikont adja: Franciscus e Comitibus Barkoczy De Sala S. R. I. Princeps Archi-Episcopus Strigonii Regni Hungariae Primas Vivat! Perennet! A verselés és a versszakokban megjelenített barokk mitológiai apparátus művelt, a klasszikus műveltségben is jártas szerzőre vall, aki jól ismerte az antik kultúrát.

³¹A nyomtatvány lelőhelye: Coll. I. 39.4. Francisco II. e comitibus Barkóczy de Szala principi ecclesiae Strigoniensis ... quum Pestanam urbem solemnem pompam ingrederetur ... : carmen.

³²A nyomtatvány lelőhelye: Et, FK, Coll. I. 39.6. Hecatombe debita ab religiosa Capistrana observantia honori ... Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ... humillime oblata centenis disparibus versibus nomen principis in festo inaugurationis per Aonias Virgines a obsequiose exhibens, Budae 1761, ex typographæo Leopoldi Francisci Landerer, [4] p.

A nyomtatvány második levele

Mindegyik versszak más versmérték szerint íródott, így az antik költészet legnépszerűbb versformái mind megtalálhatók a műben: hexametrum, elegiacum, trochaicum, jambicum, hymeniacum, phaleucium, pherecratium, asclepiadeum, ode horatiana, saphicum. A mű tíz versszakában múzsák szólalnak meg: Melpomene, Thalia, Euterpe, Terpsychore, Erato, Calliope, Urania, és Polyhymnia. A szerző nem véletlenül a múzsákat szólaltatja meg versében, hiszen Barkóczy a művészeteket támogató püspökként vált híressé egri évei alatt.

A kilenc múzsa közül csak Clio nem szólal meg a költeményben, helyette Illyris nimfa beszél az első és utolsó versszakban. A nimfa bevezeti és előkészíti a múzsák felszólalását, felszólít, hogy ünnepeljék a hercegprímást. A hiányzó Clio múzsa neve is felbukkan Illyris első megszólalásában:

„Incipe vota prior depromere debita Clio!
Saecula laeta ferant (Clio) tot Te Celsissime Princeps!”

A fenti sorokban a Cliónak szánt ajándék magára a költeményre utalhat, mivel Clio a heroikus költészet múzsája, Barkóczy pedig mint egy új idők felé mutató hős fog megjelenni a versben. Mindegyik múzsa a rá jellemző sorokkal élteti Barkóczyt és az ünnepség minden

versszakban részletesebben tárul elénk. Melpomene elűzi a tragikusokat, és ünnepi dalok éneklésére szólít fel:

„Ergo depulsis tragicis in laeta, sorores!
Carmina festivo deproperate pede!"

Majd ahogy a műben még többször is, Nestor éveit – a halhatatlanságot – kívánja az érseknek:

„Vivat! Jo! Princeps! Pylios Celsissimus annos!
Saecula Nestoreis plura diebus agat!"

A következő versszakban Thalia az érseki címmel együttjáró felelősséget és az ezt körülvevő tiszteletet hangsúlyozza:

„Roma quod Tibi dedit libens honoris ergo debiti,
calarops Aronae virescens virgae ad instar germinet!"

Euterpe, a lírai költészet múzsája, az attribútumait jelentő hangszerekkel köszönti Barkóczyt, majd a következő versszakokban tovább folytatódik az érsek ünneplése. Urania múzsa megemlíti Egert is, mint a várost, amelyet már bearanyazott Barkóczy szelleme, majd hitbuzgalmáról és törekvéseiről szól, amelyeknek híre messzi vidékekre is eljutott:

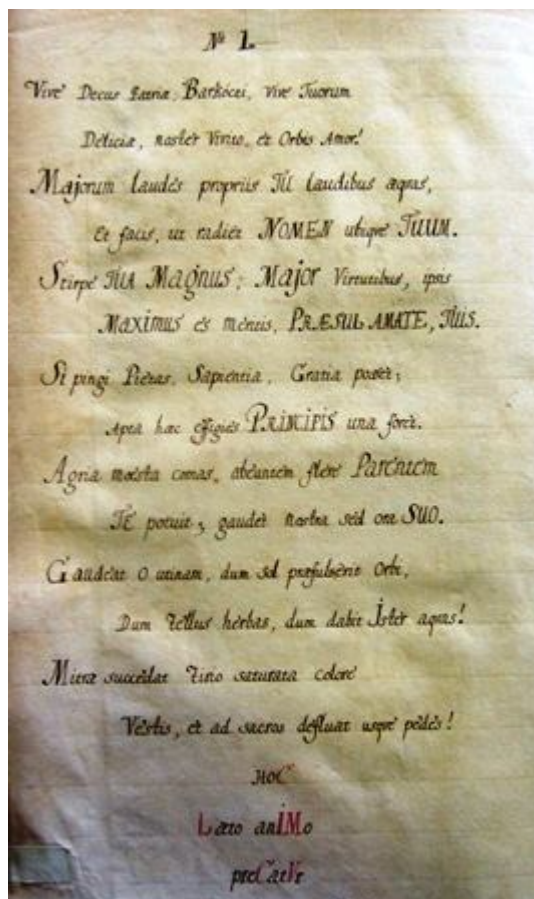
„Virtutum radiis, quos colit Agria,
Nec tantum Patriae lux fueras Tuae.
Gliscebat pietas Regna per extera,
Aecurata fides, prodiga charitas;"

Végül a magyarok éltető Daeliusának nevezik, akivel boldog korszak kezdődik. Polyhymnia múzsa egy új korszak kezdetére, a régi bánatok elfeledésére szólítja fel a magyarokat. A vers zárásaként Illyris nimfa még egyszer hosszú életet kíván az új érseknek:

„Nesciat tristes Tua vita palas!"

Egy latin nyelvű, négy levélből álló kéziratban szintén az új érsek köszöntésére írt verset olvashatunk.³³ A szerző itt sincs pontosan megnevezve, a jezsuiták nevében íródott, és a tartalmi utalások mellett a kronosztikon alapján is 1761-ben keletkezett. A vers soraiban kiemelve jelezték Barkóczyt nevét és megszólításának különböző formáit:

³³ A kézirat lelőhelye: Et., FK. Coll. I. 39.16. Versus festivis ignibus illustrati honoribus celsissimi S.R.I. Principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala et Tavana... Strigoniensi 1761, [4] p.

A kézirat a címlapot követő első levele

Az alkalmi költészet jellemzői figyelhetők meg a költeményen, az előző versben jellemzett barokk sajátosságok, mitológiai utalások itt háttérbe szorulnak. Az első sorokban dicsőítve, a jellemző "Éljen!" megszólítással az érsekhez szól:

„Vive Decus Patriae Barkóczi, Vive Tuorum
 Deliciae, noster Vivito, et Orbis Amor!”

Majd erényeit, bölcsességét sorolja fel, egri püspökségének idejéről is ír:

„Stirpe Tua Magnus, Major Virtutibus, ipsis
 Maximus es meritis, Praesul amate, Tuis.
 Si pingi Pietas, Sapientia, Gratia posset;
 Apta haec effigies Principis una foret.
 Agria moesta comas abeuntem flere parentem
 Te potuit; gaudet nostra sed ora Suo.”

A költemény befejező részében az új érseket ünnepli a szerző, mondván, eddig felsorolt erényei túl nagyok voltak ahhoz, hogy ne léphessen tovább az egri püspökségnél:

„Agria Virtutum brevis est mensura Tuarum,
 Magnum parva suo non capit illa sinu.

Clarius ut celso terris sol fulget Olympo,
 Dispensat radius plenius ille suos.
 Sic quoque praerupta melius de rupe Granensi
 Explicat Hungarico se Tua Fama solo.
 Hoc Magno PrInCipe reDibIt HVngarIae GLorIa"

Rabcsek András szepesi kanonok egy heroikus ódával és egy szapphói strófákban íródott költeménnyel köszönti, amely a kassai jezsuita nyomdában jelent meg.³⁴ A költemény különlegessége, hogy a nyomtatott vers előtt a csillag alakban elhelyezett sorok a vers akrosztikonját fogják adni: Felix reditus comitis Francisci Barkoczi ad Archi-Episcopatum Strigoniensem.

A nyomtatvány második levele a csillag alakú díszítéssel

A versben az előző latin versekhez hasonlóan a múzsák ünnepléssel vezetik be az új érsek méltatását. Az alkalmi versek állandósult kifejezéseit és szófordulatait építi a versbe, Barkóczy dicsérete után hosszú életet kíván neki, érsekségét új kor eljövételével teszi egyenlővé. Az akrosztikonos költemény utáni levélen található a szapphói strófákban íródott vers, amely tartalmilag nem hoz újat, a versforma miatt jelenthet csak érdekességet.

Egy másik képvers is készült esztergomi érsekké való felszentelése alkalmából:³⁵

³⁴ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 12.22. Rabcsek András, Felix reditus comitis Francisci Barkoczy ad archi-episcopatum Strigoniensem ... & in perennem reditus diei memoriam, ac tanti archi-præsulis ..., Cassoviae 1761, Typis Academicis Societatis Jesu, [6] p.

³⁵ A kézirat lelőhelye: Et.,FK., Da veniam prinepsi! quod sint mihi rara poetae, 1761, [1] p. Coll. I. 39. 18.

Ismeretlen szerző képverse (1761)

Szerzője ismeretlen, átíratát Kilián István közölte.³⁶ A csillag alakú verstől jobbra és balra található strófákban közli a szerző a négyzet alakú képvers tartalmát, amit két rákversből állított össze. A kubuson, melyet a rákversek építenek fel, Barkóczy Ferenc címere található.³⁷ A csillag alakú képvers mezostichonja: FRANCISCUS, a csillag kilenc ága jelöli a kezdőbetűket, képvers átíratában középen fognak elhelyezkedni.

Pintér József jezsuita tanár a nagyszombati egyetemen egy beszéddel köszöntötte, a beszéd utalásaiból ítélve már a beiktatás után.³⁸ A rövid köszöntő sorokat követően Barkóczy egész pályafutását felvázolja, kezdve nemesi családjának gyökereitől. Az egri évek alatt végzett tevékenységét is részletesen kifejti, érezhető, jól ismeri Barkóczyt. Ahogy korábban már történt utalás rá, Pintér József már 1752-ben írt köszöntő verset az akkor még püspök

³⁶ KILIÁN István, *Régi magyar képvers. Old Hungarian Patern Poetry*, Felső Magyarország Kiadó–Magyar Műhely Kiadó, Miskolc, Budapest, 1998, 65–67.

³⁷ A Barkóczy-címer hét ágú koronás, hercegi rangú címer. A négyfelé osztott pajzson átlósan két oroszlán és egy koronán ülő sas látható. A címer felett egy angyal figura van, fején a hétágú koronával.

³⁸ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 39.5. Pintér József, Festis honoribus celsissimi, ... Francisci e comitibus Barkóczy, de Szala, perpetui in Palócz, et Tavana, ... dum communi cleri, populiue gaudio archiepiscopalis sedis possessionem adiret debitae venerationis, & observantiae ergo dicata Ab ALma, ac Celeberrima Universitate Tyrnaviensis Societ, Nagyszombat, 1761, Akadémiai Nyomda, [44] p.

Barkóczynak. Kiemeli a teológiai és jogi oktatás reformjait, amelyeket az egri iskolákban hajtott végre. A köszöntő beszéd végén a beiktatásról emlékezik meg: „[...] ut Quem nuper admodum Celsissimum Archi-Episcopum in Aede Sacra a Magno olim S.R.E., Cardinale Thoma Bakachio posita, tanquam uno Sacrae Vetustatis Strigoniensis superstite monumento, ab altero Celsissimo Vindobonensi Archi-Episcopo Sacro Pallio insignitum Roma concedente laetissima audivit.” Pintér egy panegyricussal is köszöntötte az új érseket 1761-ben, a nyomtatvány címlapjának adata alapján az érsek Nagyszombatba való első, pompás bevonulása alkalmából.³⁹ A köszöntő beszéd valószínűleg a Nagyszombatban rendezett ünnepség elején hangzott el, míg a panegyricussal az ünnep végén köszönthették.

5.3. Barkóczy érsek köszöntése különböző ünnepi alkalmakon

Az 1761. esztendő ünnepségsorozata után, amelyeken a bemutatott köszöntő versek és beszédek elhangzottak, felszentelt esztergomi érsekként tovább folytatódtak a tiszteletére rendezett ünnepségek, amelyeknek bizonyítékaul igen sok vers, beszéd, és színjáték maradt ránk. Mint esztergomi érsek, az előzőeknél nagyobb szabású ünnepségeken vett részt, ezt támasztja alá, hogy egy-egy ünnepi eseményre – névnapra, születésnapra, illetve egy város vagy iskola meglátogatása alkalmából – több neki címzett, különböző szerzőtől származó, változatos műfajú alkotás is fennmaradt. Már egri püspökként is megünnepelték és megajándékozták születés- és névnapja alkalmából, azonban ezekre az alkalmakra írt művek közül nagyrészt csak az 1762-63 esztendőkből maradtak fenn.

1762-ben gróf Pálffy Rudolf, az érsek székhelyén, Nagyszombatban köszöntötte egy ódával.⁴⁰ A köszöntő óda második levelén a Barkóczy-címer egyik angyala található, mint illusztráció. A vers tartalma nem sok eltérést mutat az eddig megismert, az érseket éltető versek tartalmától. Valószínűleg az érsek nagyszombati palotájában hangzott el a vers. Az első versszakokat idézem:

„Fortunata dies, nostris dignissima fatis!
Laetitia nobis qua seges orta fuit;

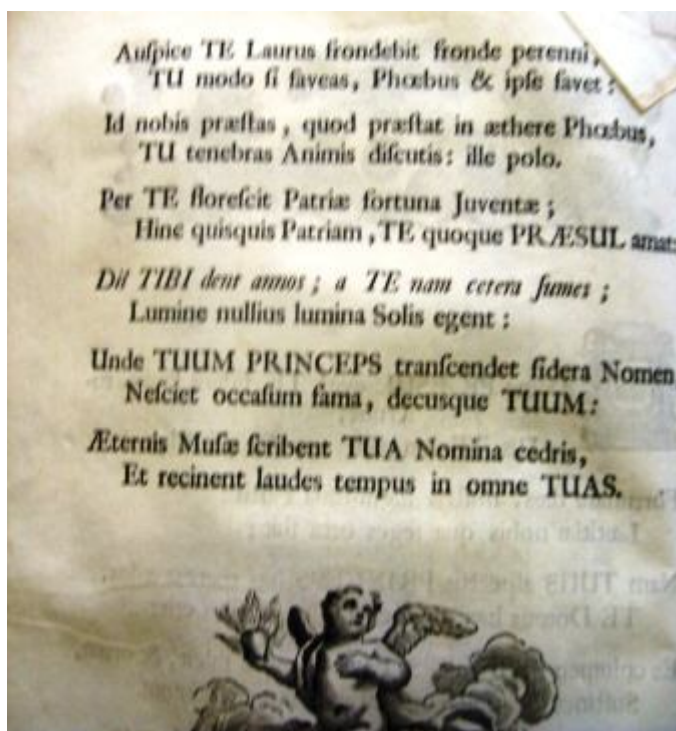
Nam TUUS aspectus PRINCEPS has recreat aedes,

³⁹ A nyomtatvány lelőhelye: OSZK 503. 702., Pintér József, *Salutatio panegyrica nomine universitatis... principi Francisco e comitibus Barkóczi archiepiscopo Strigoniensi, dum Tyrnaviam solenni pompa primum ingrederetur*. [Tyrnaviae 1761, Typ. Acad.] [20] p.

⁴⁰ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39.8. Pálffy Rudolf, *Carmen quo celsissimo ... Francisco e comitibus Barkóczy ... convictum regio-archi-episcopalem paterna solitudine hisce Calendis MaII InVIsentI*, Tyrnaviae 1762, Typis Collegii Academici Societatis Jesu [4] p.

TE Domus heac semper sospite, sospes erit:

Es column PRINCEPS, Patriam quod sulcit, et ornat,
Sustinet et nostram tanta columna Domum."

A nyomtatvány 3. levele a Barkóczy-címer egyik angyalával díszítve

Barkóczy Nyitra városába 1763-ban látogatott el, több köszöntő beszéd és vers is íródott hozzá ez alkalomból. Terlanday János nyitrai kanonok latin nyelvű beszéde magyar fordításban is megjelent.⁴¹ A beszédben Terlanday köszönetet mond Barkóczynak, amiért „a minapi nagy kegyelmes Urunknak, ő Excellenciájának, végső és halottas gyászos Pompáját maga Fő személyével meg-tisztelni méltóztatik.” Barkóczy valószínűleg Eszterházy Imre nyitrai püspök temetésén vett részt, aki ebben az évben, 1763-ban hunyt el. Egy másik beszédben, amelyet a nyitrai püspökség nevében mondtak Barkóczynak abból az alkalomból, hogy megjelent püspökük temetésén, a pontos nap is jelölve van: március 4-én zajlott a szertartás a nyitrai főtemplomban.⁴²

⁴¹ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 12.55. Terlanday János, *Salutatio nomine statuum, & ordinum incltyti comitatus Nitriensis ad ... Francisco e comitibus Barkoczy de Szala, ... solenniter obviam egredientium*, Strigonii 1763, typ. Franc. Ant. Royer, [6 p.]

⁴² A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK., Coll. I. 41.1. *Exuviae ... Dni Emerici e comitibus Eszterházy de Galantha ... episcopi Nitriensis ... Triduano honore per ... Franciscum e comitibus Barkoczy de Szala, archiepiscopum Strigoniensem ... in arce, et ecclesia cathedrali Nitriensi in maxima illustrium, & nobilium virorum corona conditae anno 1763. die IV. III. (2-r. 70 p. Strigonii, typ. Franc. Ant. Royer.*

Terlanday beszédében utal Barkóczy ellenlábasaira, akik – csakúgy mint Egerben – továbbra is voltak. Így szól róluk Terlanday: „Hertzezségednek mindenekhez le-hajló kegyességét tsak az nem láttya, a' ki elme tompúlt, vagy kinek a' kaponya velejét az irigységnek halálos mérge által járta.” A beszéd további részében, mint erényt, kiemeli Barkóczy szerénységét, ami nem tűri a hízelkedést, de röviden felsorolja érdemeit: "nem emlitem, az Ország nehéz, terhes, kétséges kimenetelű ügyeiben, elmés meg hányásában, mely nagy és meszsze látó sas! A' bajvivásban mely erős, mely diadalmas! Ezeket mindnyájan Ország szerte ditsirik, és szűnés nélkül magasztallyák."⁴³ A beszéd záró részében sokáig élteti az érseket.

Ahogy Terlanday méltatásában is megjelenik, ekkora Barkóczy már egyre tevékenyebben vett részt az országos ügyekben. Mária Teréziával igyekezett együttműködni, ezt példázza, hogy az uralkodó 1762. január 7-én kinevezte az összes katolikus iskola tanulmányi felügyelőjének, majd 1763-ban a frissen alapított Szent István Rend első nagymesterének kitüntetést kapta. Ennek ellenére korábban, a cenzúra kérdésében már szembekerült az uralkodóval, de ez az ellentét sokkal később, a nemesi adómentességet illetően bontakozott ki az 1764-65-ös országgyűlésen, mikor Barkóczy a főurak mellé állt.⁴⁴

Nyitra városában ebben az esztendőben még egy elégia hangzott el a püspök tiszteletére.⁴⁵ A versben nem említik, hogy az érsek milyen alkalomra érkezett a városba, de az elégia kezdő sorai, amelyben Nyitrát a múzsák a szomorúság elhagyására szólítják fel, arra engednek következtetni, hogy az elégia ugyanazon látogatás alkalmával hangzott el, amikor a két beszéd:

„Nittria quid quereris? quid lamentabile fatum
Damnas? quid fortem deprimis ipsa tuam?"

Az elégia további részében a beszédek tartalmához hasonlóan a múzsák köszönetüket fejezik ki, amiért Barkóczy ellátogatott városukba és ezzel enyhítette fájdalmukat. Nyitra városának örökös hűségéről biztosítják az érseket. Az egyik beszéd és az elégia a temetési

⁴³ Szabó István jezsuita 1750-ben Pozsonyban a Szent István Rendhez szóló prédikációjában, Terlandayhoz hasonlóan, sasokhoz hasonlítja az ország főrendjeit: „Sasok vadtok tudniillik, méltóságos főrendek. [...] S ugyanarra való nézve, sasok vadtok, magasságban laktok, mint a sasok; mert méltóságokban és tisztviselésekben helyeztetve vadtok. És nemcsak szemmel nézitek az országnak ügyét és baját, hanem le is repültök a magasságrul. [...] L.: *Régi magyar prédikációk*, Szerk.: SZELESTEI NAGY László, Bp., Szent István Társulat, 2005, 368.

⁴⁴ Ehhez az eseményhez kapcsolható a *Vexatio dat intellectum* című névtelen röpirat, melynek szerzője a szakirodalom álláspontja szerint Richwaldszky György, Barkóczy kanonokja volt, "de a tollát az érsek vezette". L.: BITSKEY, *Püspökök, írók...i. m.*, 342.

⁴⁵ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 42. 11. Elegia qua teneræ musæ adolescentis cleri Nittriensis civitati nominis ejusdem de adventu celsissimi et reverendissimi domini ... Francisci e comitibus Barkoczy de Szala, ... Strigonii 1763, [Royer] typ. Franc. Ant. Royer, [6] p.

szertartás előtt hangozhattak el, amikor Barkóczy kíséretével a városba érkezett, míg távozásakor a másik beszéddel búcsúzhattak el tőle. Arra nem tesznek utalást a nyomtatványok, hogy Terlanday mellett ki írta a másik két köszöntőt. Eszterházy Imre után Gusztinyi János lett a nyitrai püspök, aki Barkóczy pártfogoltjai közé tartozott, így lehetséges, hogy valamelyik köszöntőt ő írta és mondta el.⁴⁶

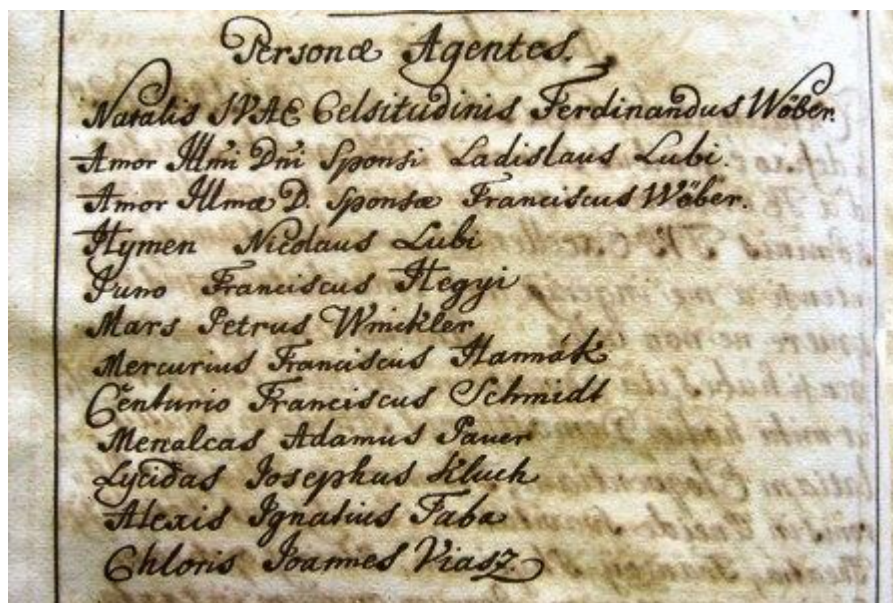
Az érsek 1763-ban Esztergomban ünnepelte a névnapját. Az eseményhez kötődő, reprezentációs alkalomra készült köszöntő versek és színjátékok közül több fennmaradt. Barkóczy ez alkalommal eskette össze a Bakócz-kápolnában Erdődy János varasdi főispánt és Széchenyi Annát. Az eseményre Széless György verses *Hirdető levelet* írt, amelyet a szakirodalom is bemutatott.⁴⁷ A versben a házasság felmagasztalása mellett a házasulandók és az érsek Esztergomhoz való kötődése áll a középpontban.

A *Hirdető levél* mellett a szakirodalom bemutat egy színjátékot is, amelyet ezen alkalommal adtak elő a jezsuita iskola diákjai.⁴⁸ Széless György verséhez hasonlóan párhuzamosan jelenítette meg a grófi pár házasságát és az érsek névnapját, ami személyének méltatásával is összekapcsolódott. A kézirat felsorolja a színjáték szereplőit:

⁴⁶ Gusztinyi és Barkóczy már az érsek egri püspöksége idején kapcsolatban álltak egymással. A kanonok egyetlen nagyobb terjedelmű műve, az *Üdvösség mannája*, 1759-ben jelent meg, Barkóczy Ferencnek ajánlva, aki akkor még egri püspökként támogatta egyházmegyéjének íróit. Gusztinyi hitvédelmi művet írt, amelyben a megszólítás után azonnal az "alázatos ajánló levél" következik. A szerző először azt magyarázza, miért Barkóczynak ajánlja a művét: aki egy könyvet ír, a könyvének „homlokára” olyan nevet igyekszik írni, akinek nagy a tekintete az emberek előtt, vagy pedig annak teszi az ajánlást, akinek köteles, hogy ezzel tegyen bizonyosságot hálájáról. Gusztinyi a felvezetés után így folytatja: „Nem kell vala nékem azon aggódnam, kinek ajánlanám e' munkátskát? Elmémben ötlött leg-ottan exczellenciád: Kinek én, mint engedelmes Fiú, Attyának, 's Fő-Pásztorának, sokakkal tartozom; és a'kinek nagy az ő tekintete, mind az Isten-Házában, mind pedig e' magyar Hazában.” Gusztinyi soraiból arra lehet következtetni, hogy Barkóczy már korábban is támogathatta Gusztinyit. A Barkóczyhoz intézett ajánlás után a szerző az olvasóhoz fordul, ahol művének célját, hasznosságát mutatja be. Itt előkerül a magyar nyelv ügye, amelynek támogatása szorosan Barkóczyhoz kapcsolódik. Gusztinyi a katolikus művek az egyszerű hívek számára is érthető és elérhető kiadásai mellett emel szót: „... felettéb kedvesek, 's ritkán találtathatók azok a' könyvek, mellyek ezen felséges és meg betsülhetetlen Sacramentomról magyar nyelven a' nép között forgának. – ezért tudatlanok, vagy éppen erkölcsbontó üdvvesztő, alom s mese fejtő olvasásokba kezdenek, vagy idegen vallásbelik műveit kezdik olvasni.”

⁴⁷ SZELESTEI NAGY LÁSZLÓ, *Barkóczy Ferenc érsek névnapja 1763-ban*, Magyar Sion, 2007, 116–122.

⁴⁸ *Uo.*, 120–122.

Az első jelenetben megérkeznek a műzsák az esztergomi várhegyre, majd a második jelenetben Apolló és Natalis Barkóczyt magasztalják és Esztergom csodás képéről, az új, pompás épületekről beszélnek. A harmadik jelenet szerveződik az ifjú pár köré: Nicon és Neria házasságának örül mindenki, diadalkaput építenek címereikkel, majd minden szereplő az ifjú párral bevonuló érseket dicséri. A darabban német nyelvű dalbetétek is vannak, amelyeket hivatásos zenészek kísérhettek.

Az esküvőre még néhány, – a szakirodalomban nem említett – vers íródott. Az esküvő alkalmából Witte Ferenc német nyelven írt köszöntő verset.⁴⁹ A nyomtatvány címlapján a szerző említi az érsek névnapját is, amelynek alkalmából összeadta a grófi párt: „VVoLgeMeIntes Hochzeitgedicht bey Gelegenheit der von Franz dem Zweyten aus dem hochgräflichen Geschichte Barkoczy von Szala durch Ungarn Primas, Erzbischofen zu Grann, in Anwesenheit der Fräule Braut-hochgräflichen Aeltern, und vieler hohen beiderseitigen Anverwandten, in höchster Person an Dero hochfürstl. Namensfeste, als den 4. Weinmonats hier zu Grann beseegnet-zwischen der Fräule Braut Gräfinn von Szecsenyi dann Herrn Bräutigam Grafen von Erdödy, eines löblichen szecsenyischen Husarn Regiments Obersten glücklich vollgezogenen Eheverbindnisse in Unterthänigkeit dargereicht, in der erzbischöflichen Stadt Grann 1763, gedruckt bey Frantz Anton Royer.” A házasulandók köszöntésére írt vers címe – "Dem graflichen Brautpaare gib eder seegenvolle Jahre" – is sejteti, hogy itt nem a Barkóczyt élteti a szerző, hanem elsősorban a fiatal jegyespár szerelme

⁴⁹ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39. 14. Witte Ferenc, VVoLgeMeIntes Hochzeitgedicht bey Gelegenheit der von ... Franz dem Zweyten, [Esztergom] in der erz-bischöflichen Stadt Grann 1763, gedruckt bey Frantz Anton Royer ..., [4] p.

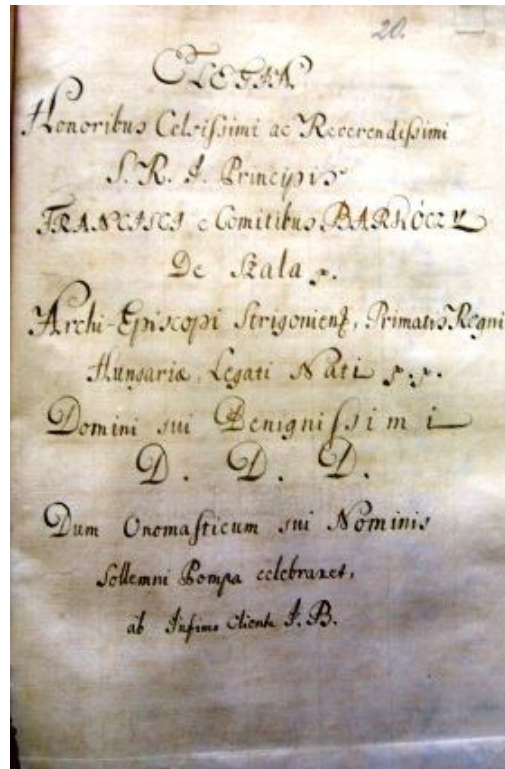
és a jókívánságok a közös életükre kerülnek a középpontba. A vers – mivel mindvégig mint jegyespárt említi Erdődyt és Széchenyi Annát – az esküvő előtt hangozhatott el a Barkóczyt és a fiatalokat köszöntő többi vers között.

Egy 1763-as latin nyelvű kézirat címlapja is az esztergomi esküvőről tudósít.⁵⁰ Az költemény műfaja epithalamon, vagyis lakodalmi ének. A kézirat első lapjain Erdődy gróf és Széchenyi Anna szerelmének tisztaságát állítja a középpontba a szerző, majd Cupido és Venus közbenjárásáról ír, ami nélkül nem jöhetett volna létre a frigy. Sorban érkeznek a múzsák, majd Hymen, a házasság istene, és megkezdődik a Bakócz-kápolnában az esküvői szertartás, amiről szintén részletes leírást kapunk. Barkóczy neve már az esküvői előkészületben megjelent – az ifjú párt az érsek adja össze, ezért jövőbeli boldogságuk még nagyobb lesz – de az érsek köszöntésére és ünneplésére a költemény végén kerül igazi hangsúly.

Az érsek névnapját az esküvői szertartástól függetlenül is megünnepezték. Egy I. B. monogrammú szerző latin nyelvű költeménnyel köszöntötte, amely kéziratban maradt ránk.⁵¹ A kézirat az epithalamon szerzőjével azonos kéztől származik, ezért valószínű, hogy ez a költemény is az esküvőt megelőző vagy az azt követő ünnepségen hangzott el a többi érseket köszöntő vers között.

⁵⁰ A kézirat lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39.21. Epithalamium ad nuptias illustrissimi domini Joannis e comitibus Erdődy de Monyorókerék ... cum ... Anna e comitibus Széchenyi Strigoni qvarto-nonarum Octobris celebratas anno MDCCLXIII.

⁵¹ A kézirat lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39.20. Honoribus celsissimi ac reverendissimi S. R. I. Principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala... Arhi-Episcopi Strigoniensis, primatis regni Hungaria, legati nati... Domini sui benigni... Dum onomastium sui nominis, sollempni pompa celebraret, ab infimo cliente I. B., [4] p.1763.

A kézirat címlapja

A vers első sorai, számos alkalmi vershez hasonlóan a Barkóczy számára készülő ünnepet készítik elő:

„Dicite io Poean labasque ad sidera voces
Tollite Francisci solvite vota Die.
Solvite vota Patri, rutilent altaria flammis,
Et pia centenis supplicet axa locis.”

Ahogy az Esztergomban tartott névnapi ünnepség szinte összes köszöntő versében, úgy itt is ki vannak emelve Barkóczy esztergomi városképet megújító építkezései:

„Dum reparat Princeps veteris miracula Templi
Pro reliquos unum fama loquat opus.”

A következő, 1764. esztendőből több költemény, köszöntő beszéd és színjáték maradt ránk Barkóczynak a nagyszombati Szent Adalbert Konviktusban tett látogatásainak alkalmából. Kende József, a konviktus növendéke egy időmértékes magyar nyelvű verssel köszöntötte az érseket. Ahogy a nyomtatvány címlapja kiemeli, a verset Kölcsi Kende József "mondá és mély tisztelettel bé-mutatá", azonban azt nem jelzi, hogy a költeményt valójában

Birsi Ferenc írta.⁵² A köszöntő első része bemutatja, hogy a természet is ünneplő ruhába öltözött a primás érkezésére:⁵³

„Újjonnan ragyagó fénnel tündöklék előttünk
E' máj Nap. Mássát itt ennek az Emberi szem-fény
Eddig nem látá. Bú, bánat enyészik előtte,
Mint a' gyöngy harmat, mikor a' Nap fényit eresztí,
'S a' folyosós kertekre derül, életre vidámit
Mindeneket, 's a' Rósa felel, bimbóji fakadnak."

A vers további részében arról szól a szerző, hogy míg személyesen nem volt köztük jelen Barkóczy, ugyanúgy atyjuknak érezték, most azonban látogatásának alkalmával, ami száműzte a "felleget", még inkább örvendenek:

„Éppen oly formán távul lévén-is Atyánknak
Érzettünk! de napunk fényét a' felleg el-állá.
El-verted, mi hozzánk jövéen a felleget. El jött
Minden öröm TE veled, mint vártuk, kedves Atyánkkal."

A konviktusban tett látogatásakor a növendékek még egy verssel köszöntötték, amelyet a szakirodalom közölt.⁵⁴ A vers keletkezésének évét nem ismerjük. A konviktus tanárainak és diákjainak nevében íródott, akik hálájukat és köszönetüket fejezik ki mindazért, amit Barkóczy tett intézményük érdekében:

„A Te Bölts Kormányod alatt
Másokat már felül haladt
Ezen Convictus is."

A vers szerzője 45 nemes ifjút vall Barkóczy szolgájának, ennyi fő tanulhatott az adott évben az intézményben.

⁵² SZELESTEI NAGY László, *Argenis-fordítás időmértékes magyar versbetétekkel (1761)*, ItK, 2000, 230–231.

⁵³ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39.10. Kende József (kölcsei), Köszöntő versek midőn leg főb métoságú, és tiszteletű szalai gróff Barkóczy Ferntz úr ... a' Szent Alberti Nemes Convictust Nagy-Szombatban 1764-dik esztendőben kegyelmes látogatásával meg-vidámitotta mondá, és mély tisztelettel bé-mutatá Kölcsei Kende Josef ..., Nagyszombatban 1764, a' Jesus Társasága Akadémiai Collegiumának betűivel, [4] p.

⁵⁴ Üdvözlünk szívből tisztelünk kegyelmes hertzegünk ..., 5 p. Coll. I. 39.11. (kézirat) Közl.: HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, „Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére” = *Album amicorum Szörényi László hatvanadik születésnapjára*, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007, 522–525.

A kézirat első levele

A nagyszombati adalbertisták köszöntése képvérs formájában is fennmaradt, amelyet Kilián István közölt.⁵⁵

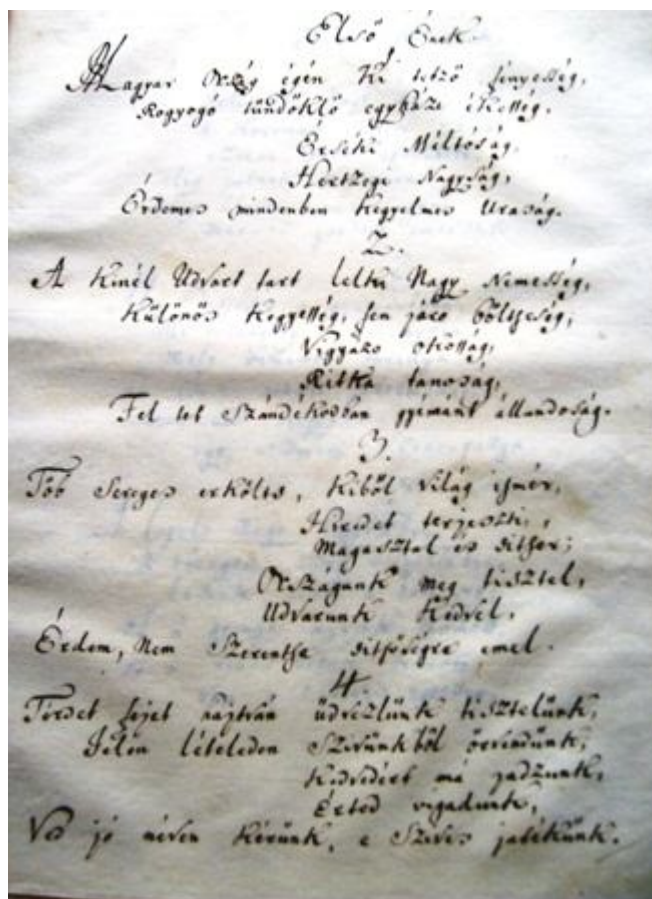
Palocsai Horváth József bölcseléthallgató beszédet mondott Barkóczy tiszteletére a konviktusban.⁵⁶ A köszöntő versekhez hasonlóan, örvend, hogy az érsek megtiszteli őket látogatásával. Érdemeit és erényeit példaként állítja fel beszédében: „Verane igitur PRINCEPS CELSISSIME! vera, nec fallimur, nostra felicitas? ut, quo vel gravissimi meritis viri operosae vitae, studiorumque, ac laborum suorum metam coronari exoptent, nobis, sicut aetate, ita viribus clientum TUORUM ultimis, non modo hanc placidam vultus tui, posita tantisper majestate, comitatem coram intueri, flexo poplite venerari, sacratamque dextram exosculari; verum etiam has aures, letissimis duntaxat verborum gratiis permulcendas, faciles, sventasque liveat experiri? Tanta nostra est felicitas! Tanta TUA PRINCEPS CELSISSIME in omnes est clementia!” A beszéd további részében reményét fejezi ki, hogy az érsek még ellátogat a konviktusba, majd biztosítja Barkóczyt, hogy a növendékek az ő erényeinek, magatartásának követői.

⁵⁵ KILIÁN, *i. m.*, 294–295.

⁵⁶ A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 39. 9. *Salutatio qua cels ac rev... princeps Franciscus e com. Barkóczy de Szala Regni Ungariae primas archi-episcopus Strigoniensis... cum ad nobilium sancti Adalberti convictum Tyrnaviensem inviseret Anno 1764... exceptus est. Tyrnaviae, 1764.*

A szakirodalom a nemesi konviktusban, 1764-ben előadott nagy sikerű *Salamon* című darabról is beszámol, amelynek valamelyik előadásán minden bizonnyal Barkóczy is jelen lehetett.⁵⁷ A darab közben előadott énekek az érseknek címzett költemények között találhatók meg.

A következő, 1765. esztendőből még egy színjátékot ismerünk, amelyet a jezsuita konviktorok mutattak be Nagyszombatban az érsek jelenlétében.⁵⁸ A kéziratban a színi programot követően az érseket köszöntő versek találhatók:

Az első köszöntő vers kézírata

A versek Barkóczyt dicsőítik, az alkalmi költemények toposszá vált jelzőivel: „Magyar Ország égen ki tétző fényesség”, „Vigyázo okosság”, „több sereges erkölcs”. Hálát adnak, amiért jelenlétével megtisztelte az előadást.

⁵⁷ HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, *i. m.*, 525–528.

⁵⁸ *Uo.*, 529–531.

6. Az érsek utolsó reprezentációja: a temetési szertartás

Barkóczy Ferenc 1765. június 18-én pozsonyi kúriájának kertjében hunyt el. A temetés és a hozzá kapcsolódó előkészületek közül a szövegszerűen megragadható mozzanatokot mutatom be, amelyek a temetést eseménnyé, a reprezentáció eszközévé tették. A temetés a személyes élet eseményei közé tartozott, de – csakúgy, mint a születésnapok és a névnapok esetében – az elhunyt rangja emelte a közreprezentációhoz tartozó eseménnyé.

Beke Margit a Prímási Levéltárban található dokumentumok alapján mutatta be Barkóczy temetésének előkészületeit, a halott balzsamozásától kezdve a koporsóbatételig.⁵⁹ Majdnem két hónap kellett ahhoz, hogy a temetést előkészítsék az elhunyt társadalmi rangjának megfelelően. Ez kiterjedt a különböző mesterek által készítendő dolgokra, kellékekre, meghívásokra és a nyomdai munkák kivitelezésére. A temetés előtti három nap az exequia, a tetem jelenlétében tartott egyházi szertartások ideje. Ennek tárgya a castrum doloris, másként gyászravatal, az előkelő személyek halotti búcsúztatójának építménye. Barkóczy castrum dolorisát Johann Georg Leithner bécsi szobrász készítette. Óriási nagyságú, több mint 10 méter magas volt. Az oszlopok tövénél négy allegorikus alak helyezkedett el: Religio, Fidelitas, Patria, Pallas. Az alakok kötődtek a halott eszmevilágához. A castrum dolorist a temetés után lebontották, azonban metszeteken megörökítették őket, ezek legtöbbször a nyomtatásban megjelent halotti prédikációkhoz kötve maradtak fenn. A halotti prédikációk gyakran irodalmi vonatkozásban is összefüggésbe kerültek a castrum dolorissal: mondanivalója, díszei inspirálták a szónokot, aki beszédébe nem egyszer belefoglalta a castrum dolorist is.⁶⁰

⁵⁹ BEKE Margit, *Barkóczy Ferenc esztergomi érsek temetési pompája = Ministerio: Nemzetközi Történeteskonferencia előadásai : 1995. május 24–26.*, szerk. BÁRDOS István, BEKE Margit, rend., kiad. Esztergom-Budapesti Érsekség, Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata, Kultsár István Társadalomtudományi és Kiadói Alapítvány, 21–28.

⁶⁰ GALAVICS Géza, *Egy efemer építészeti műfaj magyarországi történetéhez*, *Építés-építészettudomány*, 1973/3-4, 497–508.

Barkóczy Castrum dolorisa, Zeller Sebestyén rézmetsző munkája⁶¹

A temetési kellékeket, – halotti címereket, gyertyákat és fáklyákat, különböző nagyságú és minőségű címereket – a társadalmi és egyházi hierarchia szerint osztották szét a temetési körmeneten. A főoltár és a castrum doloris kivilágítására különös gondot fordítottak, itt mindig új gyertyák égtek. A temetés idejét az esztergomi székeskáptalan küldöttei által közölték, és meghívták a rokonokat, a nemzet püspökeit káptalanokkal, udvari minisztériumokat, főispánokat, megyéket, valamint a plébánosokat.

A temetési pompa maradandó alkotásai a temetési szónoklatok. A szertartást az utód, Batthyány József kalocsai érsek káplánjaival együtt végezte. A káptalan feladata volt, hogy magyar, német és latin nyelvű szónokokat hívjanak meg, akik az elhunyt érdemeiről beszélnek a nekik felállított szószékről. A halotti beszéd, mint több évszázados múltra visszatekintő műfaj, a reprezentáció egyik fontos eszköze volt a szertartás keretén belül. A temetési beszédek kötetekben való gyors kiadása is minden esetben nyilvánvaló reprezentációs szándék eredménye. A család rangjának, fényének, és az elhunyt emlékezetének megőrzését szolgálják. Barkóczy halotti beszédeit is kiadták Pozsonyban, 1765-ben.

A primás temetése 1765. aug. 14-én volt, ez a nap és az előző két nap együttese alkotta a háromnapos exequiát. Miután a holttestet ünnepélyes körmenetben a Szent Márton székesegyházba vitték, augusztus 12-én a magyar nyelvű ünnepi beszédet Herman József

⁶¹ A metszet lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 50. b. 2.

győri kanonok, mosoni főesperes mondta. A temetési beszédben az elhunyt életét példaképként állította a hallgatóság elé, ez a vallási tanítás bizonyításának is az egyik eszköze volt. Beszédét azzal kezdte, hogy Barkóczy nem csak az Istennek, hanem a hazának és a népnek is kedves volt, – „Ímé a' Fő-Pap, a' ki az ő napjaiban tetszett az Istennek” – ennek ritkaságát bibliai példákkal támasztotta alá.⁶² Az érsek életének és erényeinek dicsérete és felmagasztalása előtt felsorolja Barkóczy méltóságait, amelyekkel élete végén rendelkezett: „Méltóságos Szalai, paloczi, és Tavarnai Gróff BARKÓCZI FERENCZ, Szentséges Római Birodalomnak Hertzege, Esztergomi Anyaszentegyháznak Érseke, Magyar-Ország Primássa, Született Követje, Első, és leg-főbb Secretariussa, Cancellariussa, Szent István Király Apostoli jeles Rendének Praelatussa, és Nagy Keresztes Vitéze, Császári s' Királyi Felségeknek Belső, Titkos, Tanátsa, Tekintetes Nemes Esztergom Vármegyének Örökös Fő-Ispánnya, Felső Magyar Helytartó Tanátsnak, és Fő Királyi Hét Bírás Táblának egyik Fő Tanátsa, Birája, és Assessora” A címek hosszú sora jelzi, hogy az érseki méltóságot követően egyéb kinevezésekben is részesült a királynőtől, valamint egyházi rangja továbbra is összefonódott a világi méltóságokkal.

Címeinek felsorolását az érsek hármassal folytatja, amelyben leírja, miért volt kedves az Istennek, a Királynak, és a Hazának egyaránt Barkóczy. Egyházi pályáját gyermekkorától leírja. Kiemeli tanulmányi sikereit Kassán, Nagyszombatban, majd Rómában, ezt követi útja az egri püspökségig. Egerben végzett tevékenységét is méltatja: „nagy örömmel és lelki vigasztalással kiki látta a' Templomokat, és Plébánia házakat újjáépíteni, és sokasodni, az Oltárokat, és Papi öltözeteket fényeskedni, az Isteni szolgálatokat nevelkedni [...]”

Barkóczy az egyház mindennapjaiban betöltött szerepének ismertetése után a királyhoz és a hazához való hűség bemutatása következik. Mindig igyekezett a királynő rendelkezésére állni, szükség esetén fegyveres vitézeket biztosított, vagy a béke küldötteként járt el a régóta békétlenkedő szepesi városok ügyében. A királynő mindig meghálálta Barkóczy a haza ügyében tett fáradozásait: méltóságok sokaságával ruházta fel, megbízta az egyházi, világi, és szepesi iskolák felügyeletével, és visszaadta egyházmegyéjének az esztergomi várhegyet, amelyen megkezdődhetett Barkóczy nagyreményű építkezései. Hazaszeretete az ország külföldre való jó hírének terjesztésében is megnyilvánult: egri püspökként a nála

⁶² A nyomtatvány lelőhelye: Et., FK, Coll. I. 55. a.1Hermán József, Az esztergomi kedves, és nagy fő-papnak hármassal dicsérete, melyet méltóságos ... Barkóczy Ferencz, ... halottas pompájának alkalmatosságával a' posonyi Szent Márton templomában 1765-dik esztendőben Kis-Aszszony havának 12-dik napján élő nyelvel hirdetett Hermán József ..., Győrben 1765, nyomtatott Streibig Gergely János, királyi püspöki és városi privil. könyvnyomtató által, [32] p.

vendégeskedő francia követeket, majd érsekként pozsonyi palotájában három koronás fejedelmet látott vendégül. Pompás udvartartásának hírét és a fényes vendégséget még sokáig emlegették hazájukban.

A harmas dicséret befejezésénél felsorolja mindazt, ami Barkóczy dicsőségét és az Isten, Király és Haza iránt tanúsított szeretetét bizonyítják: „Ezt kiáltja az esztergomi Várnak újjonnan tett Fundamentoma, [...]. Ezt hirdetik az Egri Fő Oskolák, mellyekben FERENCZNEK el-kezdet rendelése szerént az Egyházi Ifjúság Egyházi Tanító-Mesterek által minden szükséges Egyházi Tudományokra mai napig-is dicséretessen taníttatik. Ezt hirdetik az Egri Törvényes Oskoláknak Tanítványi; [...]. Ezt hirdetik az Esztergomi és Egri Könyv-nyomtató Sajtók, mellyeknek fel-állításával mást egyebet nem kívánt FERENCZ, hanem a' Magyar, és Deák szükséges Könyveknek Hazánkban szaporodását, és azok által a' Magyar Nemzetnek világi és lelki javaiban való elő-menetelét, [...] Ezt hirdetik a' Názáreti JESUSnak mezit-láb, süveg nélkül, hajadon fejfel járó, semmivel bíró, holtig penitentziát tartó Szerzetes Remetái, [...]" A szónok a hívek vigasztalásával fejezi be a beszédet, majd a második részben a jelenlevő méltóságoktól búcsúzik.

A következő nap, augusztus 13-án tartott szentmisén a német nyelvű szónoklatot Engelmayer Sámuel biduai választott püspök, egri nagyprépost, esztergomi kanonok tartotta.⁶³ Augusztus 14-én, a temetés napján mondta latin nyelvű búcsúztatóját Pintér József jezsuita, aki korábban is többször köszöntötte Barkóczyt.⁶⁴ A latin nyelvű szövegeknek kitüntetett helyük volt a temetési szertartáson, egyrészt a hallgatóság nagy részének társadalmi rangja miatt, másrészt nemcsak a hazai közönséghez szóltak, hanem a külföld tájékoztatását is szolgálták.

A rekviem után az elhunytat véglegesen réz szarkofágba helyezték, az Alamizsnás Szent János kápolnában. A temetés után a résztvevők visszatértek a templomba. A halál a XVIII. szerint nem a reménytelenség és a szomorúság ideje, hanem a hité, a bizalomé és az öröme, ezt példázza az is, hogy a temetés után örvendező szentmisén ünnepeltek.

⁶³ Engelmayer Sámuel, Der zum besonderen Dienst des Herrn seines Gottes von Mutterleib an beruffene Fromme und getreue Knecht wie ihn bey Gelegenheit der den Ilten August. MDCCLXV. ... zu Pressburg vollzogenen Standesmässigen Beysezung des weyland ... Herrn Francisci II. des h. römischen Reichs Fürsten, und Erz-Bischofs zu Gran ... aus dem hochgräflichen Hauss Barkóczy von Szala ... in einer Trauer- und Lob-Rede, Strigonii, 1765, Bauer, [28] p. Coll. I. 10.48; Coll. I. 39.28; Coll. I. 51.b.6.

⁶⁴ Pintér József, Laudatio funebris Cels., ac Rev. principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ecclesiae metropolit. Strigoniensis archi-episcopi primatis regni Hungariae etc. cum in collegiata S. Martini ecclesia triduanis funeris exequiis justa suprema persoluta sunt Posonii 1765, Tyrnaviae, typ. collegii academici soc. Jesu, [54] p. OSZK 503. 994.

Hivatkozott irodalom

BEKE Margit, *Barkóczy Ferenc esztergomi érsek temetési pompája = Ministerio: Nemzetközi Történészkonferencia előadásai : 1995. május 24–26.*, szerk. BÁRDOS István, BEKE Margit, rend., kiad. Esztergom-Budapesti Érsekség, Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata, Kultsár István Társadalomtudományi és Kiadói Alapítvány, 21–28.

BITSKEY István, *Barkóczy Ferenc püspököt köszöntő vers 1761-ből*, Archivum, Eger, 1973, 43–44.

BITSKEY István, *Barkóczy Ferenc, az irodalmi mecénás = Irodalom es felvilágosodás – Tanulmányok*, szerk. SZAUDER József, TARNAI Andor, Bp., Akadémiai Kiadó, 1974, 333–365.

BITSKEY Istvan, *Püspökök, írók, könyvtárak – Egri főpapok irodalmi mecénatúrája a barokk korban*, Eger, Heves Múzeumi Szervezet, 1997, 51–88.

DÓKA Klára, *Barkóczy Ferenc = Esztergomi érsekek 1001–2003*, szerk. BEKE Margit, Szent István Társulat, 341–347.

ENTZ Géza, *Barkóczy Ferenc gr., a magyar barokk kor nagy mecénása*, Bp., 1939, 164–185.

GALAVICS Géza, *Egy efemer építészeti műfaj magyarországi történetéhez*, Építés–építészettudomány, 1973/3–4, 497–508.

H. KAKUCSKA MÁRIA, *Ki írta a „Mátra hegyei között mulatozó Nimfáknak éneké”-t?*, Magyar Könyvszemle, 119/1, 2003, 45–52.

Heves megye műemlékei I, szerk.: DERCSÉNYI Dezső, VOIT Pál, Bp., Akadémiai Kiadó, 1978, 143–160.

HUBERT Ildikó, *Barkóczy Ferenchez írt magyar nyelvű versek 1761-ből*, Archivum, Eger, 1998/15, 123–129.

HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, *Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére = Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, szerk.: JANKOVICS József, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007.
http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Hubert_Szelestei.pdf

KILIÁN István, *Régi magyar képvers. Old Hungarian Patern Poetry*, Felső Magyarország Kiadó–Magyar Műhely Kiadó, Miskolc, Budapest, 1998.

KNAPP Éva, TÜSKÉS Gábor, *Irodalmi emblematika és emblémarecepció Magyarországon 1564–1796*, Magyar Könyvszemle 111, 1995, 141–163.

MESZLÉNYI Antal, *A magyar hercegprimások arcképcsarnoka, 1707–1945*, Bp., Szent István Társulat, 1970, 99–121.

PETNEKI Áron, *Intrada. Az ünnepélyes bevonulás formája és szerepe a közép-kelet európai udvarokban* = *Magyar reneszánsz udvari kultúra*, szerk. R. VÁRKONYI Ágnes, Bp., Gondolat, 281–290.

PETNEKI Áron, *Pompa episcopalis avagy a püspöki reprezentáció a barokk kori Közép-Európában* = *Ünnepi tanulmányok Szigeti Jenő 70. születésnapjára*, szerk. Daniel HEINZ, FAZEKAS Csaba, RAJKI Zoltán, Miskolc, Bíbor, 2006, 233–263.

PETRIK Géza, *Magyarország bibliographiája, 1712–1860*, I–IV, Bp., 1882-1892; V–VIII. kötet: *1712–1800 közt megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok*, közread. az OSZK, Bp., 1971–1991. (V. és VII. kötet: *Pótlások*; VI. kötet: *Nyomda- és kiadástörténeti mutató*; VIII. kötet: *Függelék, Hazai 18. századi színlapok, gyászjelentések és szentképek bibliográfiája, Nyomda- és kiadástörténeti mutató*).

Régi magyar prédikációk, Szerk.: SZELESTEI NAGY László, Bp., Szent István Társulat, 2005.

PROKOPP Gyula, *Barkóczy Ferenc érsek esztergomi építkezése*, Művészettörténeti Értesítő, 1977/3–4, 261–270.

STAUD Géza, *A magyarországi jezsuita iskolai színjátékok forrásai*, I–IV., Bp., MTA Könyvtára, 1984–1994.

SUGÁR István, *Gróf Barkóczy Ferenc egri püspök Felsőtárkányban épített Fuorcontrasti kastélya s annak 1761. július 17-i átadása*, Művészettörténeti Értesítő, 1996/1–2, 107–121.

SZELESTEI NAGY LÁSZLÓ, *Barkóczy Ferenc érsek névnapja 1763-ban*, Magyar Sion, 2007, 116–122.

SZELESTEI NAGY László, *Argenis-fordítás időmértékes magyar versbetétekkel (1761)*, ItK, 2000, 230–231.

Melléklet

1745

Üdvözlő vers

Méltóságos gróff Barkóczy Ferencz úrnak Eger tartománya most resolváltatott püspökének 's praelatusának... Szikszó várossában lévő leg kisebb káplánnytól ajánlott üdvözlő csekelly magyar rhitmusok, Kassan 1745, az Akadémiai bötükkal. [5] p.

1752

Coll. II. 94. 14.

Névnapi köszöntő

Kovács Ferenc, Prodromus hymenaeus az az méltóságos ... Barkozi Ferencz úrnak ... mondattatott örvendetes izenet azon nagyságnak ... készített és tett Kovács Ferencz ... [9] p.

1754

Színjáték, Barkóczy Ferencnek ajánlva

Eger, Július 31.

Constantinus Porphyro-genitus. Jeles játék: Mellyet Szalai Gróff Barkóczy Ferencz urnak ... tiszteletire folytatott Jesus társaságának uj oskoláiba költözött iffiúság: midőn tudományos érdemeit ezen kegyelmes méltóság jeles ajándékokkal métóztattya vala ama diszszes játékos palotán, mellyet ugyan azon nagy méltóságnak édes nemzetének javára zsüntelen igyekező kegyessége adakozása állatot. Egerben, 1754. eszt. Sz. Jakab havának 31. napján. Kassán, 1754, Nyomt. az akadémiai bet, [4] p

1755

OSZK 58. 657.

Ajánlás

Haller László, Telemakus bujdosásának történetei. Melyet franczia nyelven írt Fenelóni Saligniák Ferencz. Magyarra fordított... Most pedig magyar hazánk fő, közép és alacsony rendének örömére, kedves és bölcs mulatságára, dicséretes költséggel kinyomtatott... Szalai Barkóczy Ferencz egri püspök. Kassa, 1755. (Későbbi kiadásai: 1758., 1770. és 1775. Kassa.)

1756

Költemény

Pintér József, Barkóczy Ferentz Nova dispositio sacrae scripturae in ordinem ita redactae, ut quolibet anno commode et cum fructu legi possit, cui addita est tabula hebdomadarum

errantium & festorum nobilium usque ad annum 1780, Agriae, [8] p. 1756 Typ. Franc. Ant. Royer, [40] p.

Barkóczy Ferentz Cels., ac. Rev. S. R. I. principi Francisco e comitibus –, de Szala, ecclesiae metropolitane Strigoniensis archi-episcopo, primati regni Hungariae et, Tyrnaviae, 1756. Typ. collegii academici soc. Jesu, [4] p.

Coll. II. 80.5.

Színjáték

Virtus Amore et Timore fortior sive Alanus tragoedia, 1756, [20] p.

Ajánlás

Kátónak, A jó erkölcsre oktató –, versei, mellyeket magyar nyelvre fordított ... Nagy Lajos ur ... Most pedig a köz-jónak gyarapodására dicséretes költségével ki-nyomtatott ... Szálai Barkóczy Ferencz egri püspök, Egerben, 1756, Royer Antal által, [24] p.

1757

Köszöntő beszéd

Coll. I. 39.19/1

Sárkány Dávid, Adplavsvs ... Francisco Barkóczy de Szala, perpetvo in Pálótz, & Tavana ... complosvs a ... Davide Sárkány ... MDCCLVII ad Calend Januar, 1757. [1] p. (kézirat)

1759

OSZK 316. 219/1; 316. 219/2.

Ajánlás

Ambrosovszky Mihály, Imago orbIs ab orbe ConDito, per sæCVLa repartIta* aC per breVes aphorIsMos hIstorICe DeLineata* ID est ILIas In nVCe CoMprehensa* sive ChronoLogIa saCra, et prophana ab orIgIne MVnDI* aD nostra pLane teMpora ContInVa serIe ILLIgata*, Agriae, Bauer, 1759.

OSZK 502. 986/1

Ajánlás

Gusztini János, Üdvösség mannája, az az: Az Úr Jéhus tulajdon szent testének és vérének sacramentoma, ... mellyet ki-botsátott Gusztini János, az egri káptalannak egygyik tagia... Egerben, Bauer, 1759.

1761

Tisztelgő beszédek esztergomi érsekké való kinevezése alkalmából

Coll. I. 12.58.

Zeltmayer Sebestyén, Celsissimo principi Francisco Barkóczy archi-episcopo Istro-Granensi, Agriae, 1761, [Bauer] ex typographia Archi-episcopali, [4] p.

Coll. I. 12.37. Coll. I. 12.16; Coll. II. 96.4.

Ambrosovszky Mihály, Celsissimo principi ac arhiepiscopi, Strigoniensi Francisco e... comitibus Barkóczy de Szala... Agriae 1761, Bauer] ex typographia Archi-episcopali, [v] p.

Coll. I. 12.16; Coll. II. 96.4.

Migazzi, Christoph Anton, Sermo celsissimi, ac reverendissimi domini ... principis archi-episcopi Viennensis Christophori, e comitibus Migazzi ... habitus Strigonii die 21. Sept. MDCCLXI. cum ... pallium archi-episcopale imposuit ... Francisco e comitibus Barkoczy ..., Vindobonae 1761, typis Ioannis Thomae Trattner ..., [6] p.

Coll. I. 39.5.

Pintér József, Festis honoribus celsissimi, ... Francisci e comitibus Barkóczy, de Szala, perpetui in Pálócz, et Tavarna, ... dum communi cleri, populiue gaudio archi-episcopalis sedis possessionem adiret debitae venerationis, & observantiae ergo dicata Ab Alma, ac Celeberrima Universitate Tyrnaviensi Societ, Nagyszombat, 1761, Akadémiai Nyomda, [44] p.

Coll. II. 96.2.

Sermo celsissimi ac reverendissimi domini S.R.I. Principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala... Habitus Tyrnaviae die 27 septembris..., Vindobonae 1761, Typis Ioannis Thomae Trattner, [8] p.

Színjáték esztergomi érsekké való kinevezése alkalmából

Nehemias. Acta ab academicis almae ac celeberrimae universitatis Tyrnaviensis soc. Jesu, honoribus Cels., ac Rev. S. R. I. principis Dni Francisci e comitibus Barkoczy de Szala, dum primum in urbem nostram ingressum solenni pompa, & bonorum omnium plausu celebraret. Anno 1761. mense Septembri, Tyrnaviae, 1761, Typ. academicis soc. Jesu, [4] p.

Költemények esztergomi érsekké való kinevezésének alkalmából

Barkóczy Ferentz Ferencz úrnak. Nagyméltgú Szalai gróff, – Pálócz vára örökös urának, Magyarország primásának, ns Esztergam, Heves. és Külső Szólnok vármegyék örökös főispányának &c. presentaLta kassaI LegkICsInYebb poeta, p. PIVs szent DoMonkos szerzetéből, Kassin, 1759, Az akadémiai bötükkal ki-nyomtattatott, [4] p.

Coll. I. 12.59.

Symbola in honorem ... Francisci Barkóczy ... per civitatem Agriensem ... 16. Junii 1761, Agria [!Agriae] illustrari curavit, in typoque veris suae celsitudinis clientibus distribuit, Agriae 1761, [Bauer] ex typographia Archi-episcopali Agriensi, [4] p.

Markhot [Ferenc] Francesco: Sonetto al celsissimo e reverendissimo... Francesco Barkóczy in occasione della di lui alla degnita archivescovale di Strigonio ed al primata d'Ungheria esaltazione, Agria, 1761, Typ. Bauer, [1] p.

OSZK – Knyt

Symbola in honorem celsissimi S. R.I. principis regni primatis Francisci Barkóczy ...per civitatem Agriensem... pictoris manu figurata, quae... vespere diei adventus, 16. Junii 1761.

Agriae illustrari curavit, in typoque veris suae celsitudinis clientibus distribuit, Agriae, 1761, Typ, Bauer, [2] p.

Coll. I. 39. 1.

Applausus poeticus festis honoribus celsissimi ac reverendissimi ... Francisci e comitibus Barkóczi de Szala, ... dum communi gaudio Strigonii solenniter inauguraretur devotissimo affectu dicatus anno MDCCLXI. 20 Septembris [1761], Budae 1761, [Landerer] ex typographæo Leopoldi Francisci Landerer, [4] p.

OSZK – Knyt

Carmen panegyricum, festis... principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala... nomine cleri Strigoniensis dicatum. Tyrnaviae, 1761, Typ. Acad. [5] p.

Coll. I. 12.38.

Czene Dániel Éllyen kegyelmes herczeg, Barkóczy Ferencz, Magyar-ország primássa.

Egerben 1761, [Bauer] érseki könyv-nyomtato, [4] p. HUBERT Ildikó, *Barkóczy Ferenchez írt magyar nyelvű versek 1761-ből*, *Archívum*, Eger, 1998/15, 123–129.

Coll. I. 12.40; Coll. I. 39.3.; Coll. I. 42.4.

Fába Simon, Carmen panegyricum, festis honoribus celsissimi, ... Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, Tyrnaviae 1761, Typis Academicis Societatis Jesu, [12] p.

Coll. I. 39. 6.

Hecatombe debita ab religiosa Capistrana observantia honori ... Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ... humillime oblata centenis disparibus versibus nomen principis in festo inaugurationis per Aonias Virgines obsequiose exhibens , Budae 1761, ex typographæo Leopoldi Francisci Landerer,

Coll. I. 39. 7.

Novus princeps sacerdos salem, seu Franciscus De Szala, primas insignis regni, Budae, 1761, ex typographæo Leopoldi Francisci Landerer, [4] p.

Coll. III. 54.5

Orczy Lőrinc, Mátra hegyei között mulatozó nimfáknak éneke, melyet a' nagy méltóságú herczeg Barkóczy Ferencz Magyar-ország primássának esztergami érsek úrnak mint egy búcsúzó képpen szomorodott szível mondának, [44] p.

Második kiadása: A Mátra hegyei között mulatozó Nimfáknak Éneke, melyet a' nagy méltóságú Hertzeg Barkóczy Ferencz Magyar-Ország Primássának esztergami érsek úrnak mint-egy Bútsúzó-képpen szomorodott szível mondának, Nagy-Szombatban, A Jézus Társasága Akadémiai Collegiumának Betűivel, 1765. Esztendőben.

További változata: Mátra hegyei közt mulatozó Nymfák énekinek Esztergami értelem Ecchója vagy is Kegyelmes Herczeg BARKÓCZI Ferencz Magyar Országgh Primássának, Esztergami Érsek Urnak Egertől fogva Esztergami Utya, és Örvendetes fogadássa, 1761.

Coll. I. 12.22; Coll. I. 39.2.

Rabcsék András, Felis reditus comitis Francisci Barkóczy ad archi-episcopatum Strigoniensem ... & in perennem reditus diei memoriam, ac tanti archi-præsulis ..., Cassoviae 1761, Typis Academicis Societatis Jesu, [6] p.

Coll. I. 39.11.

Üdvözlünk szivbül tisztelünk kegyelmes hertzegünk ..., [5] p. (kézirat) Közl.: HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, „Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére” = *Album amicorum Szörényi László hatvanadik születésnapjára*, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007, 522–525.

Coll. 39.16.

Versus festivis ignibus illustrati honoribus celsissimi S.R.I. Prinipis Franisci e comitibus Barkóczy de Szala et Tavana... Strigoniensi 1761, [1] p.

Füsi Pius, Barkóczi Ferencz úrnak esztergomi érseknek érseki székébe lett beiktatására. Kassa, 1761.

Coll. I. 39. 19/2

Pápai Mihály, Francisco comiti Barkóczy plaudite musae!, 1761, [4] p.

Coll. I. 39.18.

Da veniam princeps! quod sint mihi rara poetae, [1] p. Közl.: KILIÁN István, *Régi magyar képv. Old Hungarian Patern Poetry*, Felső Magyarország Kiadó–Magyar Műhely Kiadó, Miskolc, Budapest, 1998, 65–67.

Coll. I. 39.4.

Költemény Pestre való bevonulásának alkalmából

Francisco II. e comitibus Barkóczy de Szala s. r. i. principi ecclesiae Strigoniensis archiepiscopo Hvgariae primati ... qvum Pestanam vrbem solemni pompa ingrederetvr in laetitia obseqvii et amoris testimonium devotae eius nomini Scholae Piae Pestanae a MDCCLXI, Pestini 1761, typis Francisci Antonii Eitzenberger ..., [10] p.

OSZK 503. 702.

Költemény Nagyszombatba való bevonulásának alkalmából

Pintér József, Salutatio panegyrica nomine universitatis... principi Francisco e comitibus Barkóczy archiepiscopo Strigoniensi, dum Tyrnaviam solenni pompa primum ingrederetur, Tyrnaviae 1761, Typ. Acad,[20] p.

Coll. I. 12.20

Tisztelgő beszéd Egerben való látogatásának alkalmából

Dévay Márton, Oratio celsissimo ac reverendissimo, ... Francisco e comitibus Barkóczy de Szala, perpetuo in Palócz, et Tavana, ... occasione solennis introductionis ejusdem in liberam, regiamque civitatem Tyrnaviensem anno M.DCC.LXI. dominica XXma post pentecosten, quæ incidit in diem XXVIIam Septembris, Tynaviae 1761, Typis Academicis Societatis Jesu, [6] p.

Tisztelgő beszéd Nagyszombatban való látogatásának alkalmából

Bajtsy (Bajcsi, Joannes), Celsissimo ac reverendissimo... principi... Francisco e comitibus Barkóczy ... archiepiscopo Strigoniensi... dum in... civitatem Tyrnaviensem ad capessendum solium archiepiscopale, solemnitatem... maxima subveheretur, homagiali cum devotione et

submissione offert idem, qui intus, Posonii (1761), Landerer. [2] p.

Évszám kronosztichonból.

Költemény Bécsben való látogatásának alkalmából

Carmen chronographio-cabbalisticum quod... celsissimo... domino Francisco... archi-episcopo Strigoniensi, e comitibus Barkóczy ...occasione communis in sospitem ...suae celsitudinis Vindobona reditum applausus... exhibuit ...clientum infimus B. C. P. J. Agriae(1761), ex typographia Archi-episcopali, [1] p.

Évszám kronosztichonból.

Coll. II. 80. 6.

Ajánlás

Baicsi János, Celsissimo, ac reverendissimo principi ... Francisco e comitibus Barkóczy de Szala ... protegtori, ac fautori benignissimo in sui, totiusque juridici collegii lætantis animi contestationem poema hoc heroicum, [Pest] Pestini, [Eitzenberger] typis Francisci Antonii Eitzenberger, 1761, [16] p.

1762

Köszöntő vers

Pálffy Rudolf, Carmen quo celsissimo ... Francisco e comitibus Barkóczy ... convictum regio-archi-episcopalem paterna solitudine hisce Calendis MaII InVIsentI, Tyrnaviae 1762, Typis Collegii Academici Societatis Jesu [4] p.

OSZK – Knyt

Köszöntő vers

[Richvaldszky György] (Richwaldszky, Georgius): Celsissimo ac reverendissimo S. R. I. principi... Francisco e comitibus Barkóczy de Szala archi-episcopo Strigoniensi... dum in liberam regiamque civitatem Tyrnaviensem, ad capessendum solium archi-episcopale solemnitate, post hominum memoriam maxima subveherentur. Posonii 1762, Typ. Landerer. [4] p.

Coll. I. 39.25.

Köszöntő beszéd Egerben tett látogatása alkalmából

Encomia festis honoribus celsissimi, ac reverendissimi s. r. i. principis domini domini domini Francisci è comitibus Barkoczy de Szala ... dicata dum publica cleri populiqve lætitia anniversaria solemnitate festum magni nominis sui incolumis celebrasset anno MDCCLXII., [10] p.

A Nagyszombati Szent Adalbert konviktusban tett látogatása alkalmából

Perényi Imre, báró. Köszöntő beszéd, midőn Szalai gróff Barkóczy Ferencz ur Esztergomi érseke apostoli Magyar ország primássa &c. a királyi és érseki nemes convicktust Nagy Szombatban 1762. esztend. kegyelmes látogatásával megvidámitotta, Nagy-Szombatban, az academiai Jesus társaság-béli collég. bö, [3] p.

Székely István (II.) *Salutatio qua Cels. ac Rev. princeps Franciscus e comitibus Barkóczy de Szala, regni Hungariae primas &c. cum ad regio-archi-episcopalem nobilium convictum Tyrnaviensem anno 1762. inviseret exceptus est, Tyrnaviae, typ. collegii acad. soc Jesu, [4] p.*

Coll. II. 97.1.

Színjáték

Salamon és László (kézirat), 1762, [6] p., Közl.: HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, *Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére = Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, szerk.: JANKOVICS József, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007, 522–525. http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Hubert_Szelestei.pdf

1763

Coll. I. 42.1.

Nyitrai vármegye köszöntése

Exuviae...Dni Emerici e comitibus Eszterházy de Galantha ... episcopi Nitriensis ... Triduo honore per ... Franciscum e comitibus Barkoczy de Szala, archiepiscopum Strigoniensem ... in arce, et ecclesia cathedrali Nitriensi in maxima illustrium, & nobilium virorum corona conditae anno 1763. die IV. III. & prid. kal. jan, Strigonii, typ. Franc. Ant. Royer, [70] p.

Coll. II. 12.55, Coll. II. 32.4/1; Coll. I. 45.5; Coll. II. 42.5.

Terlanday János, *Salutatio nomine statuum, & ordinum inclyti comitatus Nitriensis ad ... Franciscum e comitibus Barkoczy de Szala, ... solenniter obviam egredientium, Strigonii 1763*, typ. Franc. Ant. Royer, [6] p.

Coll. I. 32.8, Coll. I. 42.11, Coll. I. 45.9.

Elegia qua teneræ musæ adolescentis cleri Nitriensis civitati nominis ejusdem de adventu celsissimi et reverendissimi domini ... Francisci e comitibus Barkoczy de Szala, ... Strigonii 1763, [Royer] typ. Franc. Ant. Royer, [6] p.

Coll. I. 39.15

Születésnap i köszöntő

Warhafte, und aufrichtige Herzens-Gratulation, Welche seiner hochfürstlichen Gnaden Herrn, Herrn Franz dem Zweyten des H. R. R. Fürsten aus dem hochgräflichen Geschlechte Barkoczy von Szala, durch Ungarn Primas, ... an Dero höchsten Geburtstage als den 15. October verfasset, gewidmet, un in t [1763], [Esztergom] in der erzbischöflichen Stadt Grann 1763, gedruckt in der hochfürstlichen und erzbischöflichen Hofbuchdruckerey, [4] p.

Coll. I. 39.15

Névnapi köszöntők

Coll. I. 39.17.

Zenés színjáték

Festis honoribus celsissimi a reverendissimi S.R.I. principis Franisi e comitibus Barkóczy de Szala...[24] p., (kézirat) Közl.: SZELESTEI N. László, *Barkóczy Ferenc érsek névnapja 1763-ban*, Magyar Sion, 2007, 120.

Coll. I. 39.20

Honoribus celsissimi ac reverendissimi S.R.I. Prinips Francisci e comitibus Barkóczy de Szala... Arhi-Episcopi Strigoniensis, primatis regni Hungaria, legati nati... Domini sui benigni... Dum onomastium sui nomini, sollemni pompa celebraret, ab infimo cliente I.B., [4] p.1763 (kézirat)

Coll. I. 39.24

Széless György, Applausus poeticus honori onomasticae... Francisci... Barkoczy de Szala... devotissimo affectu oblatum / [ita vovet dedicat Georgius Suéless], [7] p.

Coll. I. 39.13.

Széless György, Honori celsissimi, & reverendissimi domini, domini s. r. i. principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ... excelsi consilii regii locumtenentialis consilarii, excelsæ item tabulæ septemviralis co-judicis, &c. &c. humillime dedicatum, Strigonii 1763, typis Francisci Antonii Royer ..., [4] p.

Coll. I. 39.14.

Witte Ferenc, VVoLgeMeIntes Hochzeitgedicht bey Gelegenheit der von ... Franz dem Zweyten ... Barkoczy von Szala ... in Anwesenheit der Fräule Braut-hochgräflichen Aeltern, und vieler hohen beederseitigen Anverwandten, in höchster Person an Dero hochfürstl. Namensfeste, als den 4. Weinmonats hier zu Grann beseegnet-zwischen der Fräule Braut Gräfinn von Szecsenyi dann Herrn Bräutigam Grafen von Erdődy, eines löblichen szecsenyischen Husarn Regiments Obersten glücklich vollgezogenen Eheverbindnisse in Unterthänigkeit dargereicht, [Esztergom] in der erz-bischöflichen Stadt Grann 1763, gedruckt bey Frantz Anton Royer..., [4] p.

Ajánlások

Chrysostomus, Joan. Sancti Joannis Chr. de sacerdotio libri sex. Ad usum v. cleri Strigoniensis. Jussu et impensis S. R. I. principis Francisci Barkóczy de Szala archi-episcopi Strigoniensis, Juxta exemplar Parisinum recusum Strigonii, 1763. Typ. Franc. Ant. Rover.

Piukovich Miklós, *Diatriba* de legum omnium fine laconice pertractata, ac edita cum selectis ex I. imperialium institutionum libro theses hungarico-canonico-civiles et pro parte feudales per incl. Hungariae regnum generali studiorum directore et protectore ... dno Francisco e comitibus Barkóczy de Szala ... in primo menstruo exercitio propugnaret ... Budae, 1763.

1764

Köszöntő beszéd és költemény Nagyszombatban,
a Szent Adalbert konviktusban tett látogatása alkalmából

Coll. I. 39.9.

Horváth József (palocsai) Salutatio qua celsissimus ac ... Franciscus e comitibus Barkóczy, de Szala regni Ungariæ primas ... cum ad nobilium Sancti Adalberti Convictum Tyrnaviensem inviseret anno 1764, Tyrnaviae 1764, Typis Collegii Academici Societatis Jesu [4] p.

Coll. I. 39.10.

Kende József (kölcsei), Köszöntő versek midőn leg főb métoságú, és tiszteletű szalai gróff Barkóczy Ferntz úr ... a' Szent Alberti Nemes Convictust Nagy-Szombatban 1764-dik

esztendőben kegyelmes látogatásával meg-vidámitotta mondá, és mély tisztelettel bé-mutatá Kölcsei Kende Josef ..., Nagyszombatban 1764, a'Jesus Társasága Akadémiai Collegiumának betűivel, [4] p.

Köszöntő versek

Birsi Ferenc, Barkóczy Ferenc Úrnak = Rájnis, *Kalauz*, 1781. (Birsi Ferenc 1764-ben írt Barkóczy Ferenc gróf hercegprímás tiszteletére)

In CorDe sVo aeDifiCarUnt ADaLbertIstae, 1764, [2] p., Közl.: KILIÁN István, *Régi magyar képv. Old Hungarian Patern Poetry*, Felső Magyarország Kiadó–Magyar Műhely Kiadó, Miskolc, Budapest, 1998, 294–295.

OSZK 607.069/2

Ajánlás

Massillonii, (Joan. Bapt.), sermones ad ecclesiasticos habiti, et ab ... Antonio Finetti ... ex gallico idiomate in latinum versi; nunc vero in usum cleri archidioecesis Strigoniensis jussu et impensis ... Francisci e comitibus Barkóczy de Szala archiepiscopi Strigoniensis &c. recusi. 2 tomi, Strigonii, 1764–65. Typ. Franc. Ant. Royer.

Pozsonyban tett látogatása alkalmából

Barkóczy, Franc. Allocutio, nomine statuum in regni limitibus apostolicae reginae, venientis ad comitia Posonium, Posonii, 1764, [8] p.

Barkóczy Ferentz Sermones Cels., ac Rev. Dni principis ... archiepiscopi Strigoniensis etc. quos nomine adstantium excelsorum procerum inclitorum statuum & ordinum regni Hungariae et partium eidem annexarum dixit. Primum quidem, cum Suas Sacr. caes., apost., & reg. Majestates ad generalia comitia Posonium venientes, in regni limitibus salutavit; alterum vero, cum sacr. caes., & reg.-apost. Majestas benignas suas propositiones diaetales eisdem excelsis proceribus, inclytis statibus, & ordinibus clementissime tradidit. Anno 1764, Posonii, apud Joan. Mich. Landerer, [8] p.

OSZK 818. 648/1

Ajánlás

Drexel, Jeremias, Nap-után forgó virág, vagy-is minden féle nyavalya ellen való orvosság, úgy mint az emberi akarathoz az Isten akarattyához való illesztése. Mellyet néhai jó emlékezetű Drexelius Jeremiás... deák nyelven ki-bocsátott vala, most pedig született anyai magyar nyelvünk tisztelői kedvéért, lelki vigasztalás-képpen fel-áldozott Dévay András... Heves, és Külső Szolnok ... volt Vice-Ispánnya, 's Assessora. Nagy-Szombatban, 1764.

1765

Coll. II. 97.5.

Színjáték

István, szomorú játék, 1765, [5] p. (kézirat) Közl.: HUBERT Ildikó, SZELESTEI N. László, *Köszöntő versek, színjátékok Barkóczy Ferenc tiszteletére = Album amicorum Szörényi László LX. születésnapjára*, szerk.: JANKOVICS József, MTA Irodalomtudományi Intézet, Budapest, 2007. http://www.iti.mta.hu/Szorenyi60/Hubert_Szelestei.pdf

OSZK 401. 265.

Ajánlás

Széless Georg. Descriptio inscriptionum ecclesiae metropolitanae Strigoniensis. Cognominata: Szép Templom. Id est: Ecclesia magnifica. Ut apparet ex ruderibus labore non vulgari ob literarum confusarum, abbreviatarum, goticarum, et recenter erutarum enodationem. Anno eCCe DeVs SaLVator MeVs. Isa. 12, Strigonii, 1765, Typ. Franc. Ant. Royer, [8] p.

Gyászbeszéd

Coll. I. 10.48; Coll. I. 39.28; Coll. I. 51.b.6.

Engelmayer Sámuel, Der zum besonderen Dienst des Herrn seines Gottes von Mutterleib an berufene Fromme und getreue Knecht wie ihn bey Gelegenheit der den Ilten August. MDCCLXV. ... zu Pressburg vollzogenen Standesmässigen Beysetzung des weyland ... Herrn Francisci II. des h. römischen Reichs Fürsten, und Erz-Bischofs zu Gran ... aus dem hochgräflichen Hauss Barkóczy_von Szala ... in einer Trauer- und Lob-Rede, Strigoniensi 1765, Bauer, [28] p.

Coll. I. 12.41.; Coll. I. 32.1.; Coll. I. 55a.1.

Hermán József, az esztergomi kedves, és nagy fő-papnak hármassá dicsérete, mellyet méltóságos ... Barkóczy Ferencz, ... halottas pompájának alkalmatosságával a' posonyi Szent Márton templomában 1765-dik esztendőben Kis-Aszszony havának 12-dik napján élő nyelvel hirdetett Hermán József ..., Győrben 1765, nyomtatott Streibig Gergely János, királyi püspöki és városi privil. könyv-nyomtató által, [32] p.

Coll. I. 39.29.

Ztuplanecz Ferenc, Carmina in obitum Francisci II. e comitibus Barkóczy, de Szala ... qui contigit die XVIII. Junii anno MDCCLXV, Pestini 1765, typis Francisci Antonii Eitzenberger, [12] p.

Metszet

Coll. I. 39.27/2; Coll. I. 39.30; Coll. I. 50.b.2.

Zeller Sebestyén (rézmetsző), Elogia funebria castro doloris Francisci Barkóczy principis et primatis Hungariae inscripta, Posonii 1765, typis Joannis Michaelis Landerer, [8] p.

OSZK 503. 994.

Pintér, Joseph. Laudatio funebris Cels., ac Rev. principis Francisci e comitibus Barkóczy de Szala, ecclesiae metropolit. Strigoniensis archi-episcopi primatis regni Hungariae etc. cum in collegiata S. Martini ecclesia triduanis funeris exequiis justa suprema persoluta sunt Posonii 1765, Tyarnaviae, typ. collegii academici soc. Jesu, anno ut supra, [54] p.

Tetzett tsak ugyan a' mindenek felett szabadon uralkodó Úr Istennek az emberi nemzetre ki szabott halandóság' törvényét...esztergami érseken, ország' primássán, néhai...Barkóczy Ferenc uron...nékem drága kegyes uramon bátyámonis már be tellyessiteni: midőn ő herczegségét...ma délben egyet-fél órakor, életének ötven-ötödik esztendejében ez árnyék világból ki szóllétotta... Posonyban, Sz[ent] Ivan havanak 18dik napján 1765... (G. Barkóczy János) [Nagyszombat] (1765), [Akadémiai betűkkel.] [1] p.

1777

Köszöntő vers

Baróti Szabó Dávid, Barkóczy Ferentz esztergomi érsekhez = Uj mértékre vett külömb verseknek három könyvei. Kassa, 1777, 152. (későbbi kiadásai: 1786, 1789. 1802)

1787

Ajánlás

(Orczy Lőrincz.) Költeményes holmi egy nagyságos elmétől. A költeményes gyűjtemény öregbedésére a nagyságos szerzőnek különös engedelmével közre botsátotta Révai Miklós. (8-r. 7 lev. és 236 l.) Pozsonbann, 1787. Loewe Antal bet.
Bevezetésül Révai Miklós költeménye: Szalai gróf Barkóczy Ferentz esztergami érsek hamvainak.